

Τμήμα Οικονομικών
Επιστημών

**MSc law &
economics**

DEPARTMENT of ECONOMICS,
UNIVERSITY of MACEDONIA
and SCHOOL of LAW,
ARISTOTLE UNIVERSITY of THESSALONIKI

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Νομική Σχολή

ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Διπλωματική Εργασία

**«Η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού και η άμυνα του οφειλέτη μέσα από
τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων»**

Του

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Δ. ΔΑΒΟΡΑ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά
(με εξειδίκευση στον τομέα των Επιχειρήσεων)

Φεβρουάριος 2020

Στους γονείς μου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε προκειμένου να κατατεθεί ως προαπαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης Δίκαιο και Οικονομικά με κατεύθυνση στον τομέα των επιχειρήσεων. Το θέμα της εργασίας είναι η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού και η άμυνα του οφειλέτη μέσα από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων και αναπτύσσεται σπονδυλωτά σε δύο κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού από το άνοιγμά του μέχρι και το οριστικό κλείσιμο αυτού. Γίνεται αναφορά στις θεωρίες που αναπτύχθηκαν προκειμένου να εξηγήσουν τη λειτουργία και τα αποτελέσματά του, ενώ παράλληλα γίνεται παραπομπή σε πληθώρα ελληνικών νομολογιακών αποφάσεων αναφορικά με κάθε θέμα που διαπραγματεύεται εκάστη υποενότητα. Στο δεύτερο κεφάλαιο αρχικά γίνεται μια γενική αναφορά στα δικονομικά εργαλεία που παρέχονται από το νόμο προς προστασία του οφειλέτη και στη συνέχεια αναπτύσσονται με κριτική σκέψη ειδικά θέματα άμυνας του οφειλέτη που συνδέονται με τη λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού και στην πλειονότητά τους έχουν κριθεί νομολογιακά.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας	Ν.	Νόμος
αρ.	άρθρο	ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
Αρμ	Αρμενόπουλος	ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ΑΠ	Άρειος Πάγος	ΟΛΑΠ	Ολομελείας Αρείου Πάγου
Βλ.	Βλέπε	παρ.	παράγραφος
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων & Εταιριών	περ.	περίπτωση
εδ.	εδάφιο	σελ.	σελίδα
Ειρ	Ειρηνοδικείο	ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα	ΤρΕφ	Τριμελές Εφετείο
ΕισΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας	ΧρηΔικ	Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη	ΧρΙδ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου
ΕΝ	Εμπορικός Νόμος		
επ.	επόμενα		
ΕφΑΔΠολΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας		
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας		
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο		
ΜΕφ	Μονομελές Εφετείο		

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	v
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ.....	2
I. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΗΛΟΧΡΕΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	2
I.1 Εννοιολογικά στοιχεία και νομοθετική ρύθμιση του αλληλόχρεου λογαριασμού...2	
I.2 Οι θεωρίες για τη λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού	5
I.3 Αλληλόχρεος λογαριασμός και τραπεζική σύμβαση ανοίγματος πίστωσης.....6	
I.4 Η φύση των εισερχομένων απαιτήσεων κατά την ελληνική νομολογία	9
I.5 Οι ασφάλειες στον αλληλόχρεο λογαριασμό	11
I.6 Κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού και αναγνώριση καταλοίπου.	13
ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	16
II. Η ΑΜΥΝΑ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ	16
II.A Γενική αναφορά στην ένδικη άμυνα.....	16
II.B Ειδικά θέματα άμυνας του οφειλέτη από σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού.....	17
II.B.1 Ευθύνη αποχωρήσαντος εταίρου ομόρρυθμης εταιρίας για το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού.....	17
II.B.2 Συνομολόγηση τοκοχρεωλυτικού δανείου ως αλληλόχρεου λογαριασμού	19
II.B.3 Ακυρότητα επιδοθείσας επιταγής προς πληρωμή κατά το ΝΔ 17.7/13.8.1923....	20
.....	
II.B.4 Μεταβίβαση και εκχώρηση απαιτήσεων από αλληλόχρεο λογαριασμό κατά τον Ν. 4354 / 2015	23
II.B.5 Εξωλογιστικός προσδιορισμός τόκων αλληλόχρεου λογαριασμού και εμπορικά βιβλία.	26
II.B.6 Οριστικό κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού και καταγγελία της σύμβασης... ..	28

Π.Β.7 Καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας και οριστικού κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού εκ μέρους των Πιστωτικών Ιδρυμάτων...	30
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	35
ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	36

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξέλιξη των συναλλαγών εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο μιας διαρκούς μεταβλητότητας και προοδευτικότητας των ανθρώπινων κοινωνιών. Εξαιτίας της ανάπτυξης των εμπορικών συναλλαγών και της συνεχούς διόγκωσής τους απαιτήθηκε η επινόηση νέων συναλλακτικών συμβάσεων, οι οποίες θα κάλυπταν τις νέες ανάγκες των συναλλαγών με την απλούστευση της εκκαθάρισης των εκατέρωθεν απαιτήσεων μεταξύ προσώπων τα οποία είχαν αναπτύξει μια διαρκή συναλλακτική σχέση. Ο αλληλόχρεος λογαριασμός εμφανίστηκε στις συναλλαγές ακριβώς για να καλύψει αυτήν την ανάγκη μεταξύ των συναλλασσομένων περίπου στα μέσα του 19^{ου} αιώνα στη Γαλλία¹. Έκτοτε αναπτύχθηκαν θεωρίες προκειμένου να εξηγήσουν την εθιμική λειτουργία του στις συναλλαγές.

Περαιτέρω, ο αλληλόχρεος λογαριασμός εργαλειοποιήθηκε από τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία συνέδεσαν τη λειτουργία του με την παροχή πίστωσης προς τους εμπόρους πελάτες τους. Στην Ελλάδα νομοθετήθηκε η δυνατότητα παροχής πίστωσης από τις τράπεζες με αλληλόχρεο λογαριασμό με το αρ. 47 παρ. 1 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, όπου εκεί αναφέρεται ως «ανοικτός» αντί αλληλόχρεος.

Η παρούσα εργασία δεν φιλοδοξεί να καλύψει πλήρως κάθε πτυχή της λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού και να αναπτύξει όλα τα μέσα και βοηθήματα άμυνας του οφειλέτη από αλληλόχρεο λογαριασμό. Σκοπός της είναι να αναπτύξει ένα περίγραμμα λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού παραθέτοντας παράλληλα τη θέση της θεωρίας και νομολογίας σε κρίσιμα ζητήματα. Άλλωστε το εδώ πραγματευόμενο θέμα, αναλυόμενο ενδελεχώς, θα μπορούσε να αποτελέσει και αντικείμενο διδακτορικής διατριβής εξαιτίας της ευρύτατης λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού λαμβάνοντας υπ' όψιν και της πληθώρας της δημοσιευμένης νομολογίας επ' αυτού. Επομένως, οι εκάστοτε αναγνώστες της παρούσας εργασίας θα πρέπει να την εκλάβουν ουσιαστικά ως μια εισαγωγή στην λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού και την άμυνα του οφειλέτη του.

Για τους ανωτέρω λόγους στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται περιγραμματικά η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού μαζί με παράθεση επίκαιρης θεωρίας και νομολογίας. Περαιτέρω, στο δεύτερο κεφάλαιο επιλέχθηκε να παρουσιασθεί ειδική θεματολογία άμυνας οφειλέτη από αλληλόχρεο λογαριασμό, η οποία άπτεται ακριβώς της λειτουργίας του, αντί θεματολογία η οποία αφορά και οφειλέτες άλλου τύπου συμβάσεων.

---

¹ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 3

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

I. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΛΛΗΛΟΧΡΕΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ

I.1 Εννοιολογικά στοιχεία και νομοθετική ρύθμιση του αλληλόχρεου λογαριασμού.

Ο αλληλόχρεος λογαριασμός είναι μια σύμβαση διμερής η οποία έχει αμφοτεροβαρή χαρακτήρα διότι με την σύναψή της αναλαμβάνονται εκατέρωθεν υποχρεώσεις μεταξύ των μερών. Η σύμβαση αυτή δύναται να συμφωνηθεί ατύπως ή ακόμη και σιωπηρώς². Ποιο συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης θα αποκτήσει την ιδιότητα του πιστωτή ή του οφειλέτη κατά το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό³. Οι ιδιότητες του πιστωτή και οφειλέτη δύνανται να εναλλάσσονται μεταξύ των δύο μερών κατά το περιοδικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, ενώ στο οριστικό κλείσιμο οι ιδιότητες αποκρυσταλλώνονται στα πρόσωπα των συμβληθέντων μερών. Εκ των δύο συμβαλλομένων μερών, κατά πάγια νομολογία, πρέπει υποχρεωτικά το ένα να είναι έμπορος⁴. Αυτή η άποψη στηρίζεται στη γραμματική διατύπωση του αρ. 112 παρ. 1 ΕισΝΑΚ, το οποίο εκ της πρώτης αναγνώσεώς του δίδει την εντύπωση ότι αλληλόχρεος λογαριασμός δύναται να συμφωνηθεί μόνον όταν το ένα μέρος έχει την ιδιότητα του εμπόρου. Πλην, όμως, με μια δεύτερη και προσεκτικότερη ανάγνωση του άρθρου 112 παρ. 1 ΕισΝΑΚ οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι σε αυτό ρυθμίζεται μόνον η έννομη συνέπεια της αυτοδίκαιης τοκοφορίας του προκύψαντος καταλοίπου από τη χρονική στιγμή του κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού, εφόσον το ένα μέρος έχει την ιδιότητα του εμπόρου. Σε αυτό το συμπέρασμα συνηγορεί και το γεγονός ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός είναι ανώνυμη σύμβαση, με την έννοια ότι είναι δημιούργημα των συναλλαγών και οι κανόνες δικαίου που τον διέπουν είναι εθιμικοί,

---

² ΕφΑθ 4164/1996 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 2561/2009 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 33, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 13.

³ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 80.

⁴ Ενδεικτικά παραθέτουμε μερικές μόνον αποφάσεις όπου κρίνεται ότι το ένα μέρος της σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού πρέπει υποχρεωτικά να έχει εμπορική ιδιότητα: ΑΠ 1227/2006 - ΧρηΔικ 2008 σελ. 84, ΑΠ 1850/2011 – ΧρηΔικ 2012 σελ. 269, ΑΠ 1281/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΤρΕφΛαρ 121/2016 – ΔΕΕ 2017 σελ. 916, ΤρΕφΛαρ 15/2017 – ΔΕΕ 2018 σελ. 89, ΜΕφΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 516, ΜΕφΛαμ 117/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ενώ νομοθετικά μόνον αποσπασματικά ρυθμίζεται ως προς κάποια αποτελέσματά του⁵.

Η εν δυνάμει εναλλαγή των ιδιοτήτων του πιστωτή και του οφειλέτη μεταξύ των μερών συμβαίνει εξαιτίας του πνεύματος της σύμβασης του αλληλόχρεου λογαριασμού στην οποία συμφωνείται ότι οι εκατέρωθεν απαιτήσεις των μερών δεν θα διεκδικούνται ή θα διατίθενται μεμονωμένα, αλλά θα φέρονται, άλλως εισέρχονται, σε ένα κοινό μεταξύ τους λογαριασμό όπου και θα εκκαθαρίζονται κατά το περιοδικό και οριστικό κλείσιμό του και κατ' αυτόν τον τρόπο θα συμψηφίζονται οι εκατέρωθεν ισόποσες απαιτήσεις⁶. Ο αλληλόχρεος λογαριασμός δύναται, αναλόγως της συμφωνίας, να κλείνει περιοδικά σε χρονικά διαστήματα όχι μικρότερα από τρεις μήνες, ενώ, σε περίπτωση που δεν υπάρχει συγκεκριμένη συμφωνία, το περιοδικό κλείσιμο λαμβάνει χώρα ανά εξάμηνο⁷. Το κατάλοιπο που προκύπτει κατά το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού είναι και η μοναδική απαίτηση μεταξύ των μερών και δύναται να επιδιωχθεί δικαστικά η είσπραξή της από το συμβαλλόμενο μέρος – πιστωτή. Αυτό συμβαίνει διότι οι γεννημένες επιμέρους απαιτήσεις, προερχόμενες από τις εντασσόμενες στον αλληλόχρεο λογαριασμό μεταξύ τους έννομες σχέσεις, χάνουν την ατομικότητα και αυτοτέλειά τους και αποτελούν πλέον λογιστικές χρεοπιστώσεις του κοινού λογαριασμού⁸.

Ο αλληλόχρεος λογαριασμός διακρίνεται σε αμοιβαίο και σε απλό ή ετεροσκελή. Αμοιβαίος αλληλόχρεος λογαριασμός υπάρχει όταν και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη ενεργούν αποστολές σε αυτόν, ενώ απλός ή ετεροσκελής υπάρχει όταν, αν και υπάρχει δυνατότητα εκατέρωθεν αποστολών, μόνο το ένα μέρος ενεργεί αποστολές όπως συμβαίνει στην περίπτωση τραπεζικής σύμβασης πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό⁹. Κατά πάγια νομολογία υποστηρίζεται ότι βασικό στοιχείο της λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού είναι η δυνατότητα εκατέρωθεν αποστολών από τα συμβαλλόμενα μέρη, ενώ είναι αδιάφορο αν, εν τέλει, πραγματοποιήθηκαν αποστολές και από τα δύο μέρη ή όχι¹⁰.

---

⁵ ΕφΑθ 6083/1980 – Αρμ 1981 σελ. 302, αρ. 1 ΕισΝΑΚ και αρ. 1 ΑΚ, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 643, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 18.

⁶ Αρ. 112 ΕισΝΑΚ, ΑΠ 192/2005 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1227/2006 – ΧρηΔικ 2008 σελ. 84, ΤρΕφΛαρ 121/2016 – ΔΕΕ 2017 σελ. 916.

⁷ Αρ. 112 ΕισΝΑΚ

⁸ ΕφΑθ 4164/1996 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠατρ 226/2007 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

⁹ ΑΠ 1795/2007 – ΤΝΠ ΝΟΝΟΣ, ΤρΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 19 - 22

¹⁰ ΑΠ 79/1995 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 543/1998 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1795/2007 – ΤΝΠ ΝΟΝΟΣ,

Επομένως, συνοψίζοντας, τα εννοιολογικά στοιχεία που συνθέτουν τον αλληλόχρεο λογαριασμό είναι τα εξής: α) δύο μέρη, εκ των οποίων το ένα πρέπει να έχει την ιδιότητα του εμπόρου, β) ύπαρξη μεταξύ τους συναλλαγών με την έννοια ότι λαμβάνουν χώρα παροχές και καταβολές και από τα δύο μέρη (: χρεοπιστώσεις ή αποστολές), γ) συμφωνία γραπτή, προφορική ή ακόμη και σιωπηρή.

Ο αλληλόχρεος λογαριασμός ρυθμίζεται μόνον αποσπασματικά σε διάσπαρτες νομικές διατάξεις¹¹. Αναφορά στον αλληλόχρεο, άλλως ανοικτό, λογαριασμό στη νομοθεσία υπάρχει: α) στο αρ. 112 ΕισΝΑΚ, β) στο αρ. 874 ΑΚ, γ) στο, ήδη καταργηθέν, αρ. 669 ΕΝ, δ) αρ. 47 και 64 έως 67 του ΝΔ της 17.7/13.8.1923, ε) αρ. 27 παρ. 1 του Ν. 2076/1992, στ) αρ. 12 παρ. 1 και 3 του Ν. 2601/1998, ζ) αρ. 30 παρ. 1 του Ν. 2789/2000, η) αρ. 42 του Ν. 2912/2001, και θ) αρ. 39 του Ν. 3259/2004, ενώ τα κενά της νομοθετικής ρύθμισης καλύπτονται από την εφαρμογή του αρ. 361 ΑΚ για τις ενοχές από συμβάσεις, καθώς και από το εμπορικό έθιμο¹². Όσον αφορά τις ειδικές διατάξεις του ΝΔ της 17.7/13.8.1923 σε συμβάσεις πίστωσης ανοικτού (αλληλόχρεου) λογαριασμού εφαρμόζονται μόνον όταν η σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο ή ανοικτό λογαριασμό είναι ασφαλισμένη με υποθήκη ή ενέχυρο και η εφαρμογή τους ερείδεται στα αρ. 35 και 48 του ΝΔ 17.7/13.8.1923¹³.

Η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού προϋποθέτει την ύπαρξη συναλλακτικών σχέσεων μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών και, επομένως, έχει χαρακτήρα σύμβασης πλαισίου, η οποία ουσιαστικά ρυθμίζει και απλοποιεί τις συναλλακτικές σχέσεις των μερών ως προς τον τρόπο εκπλήρωσης των μεταξύ τους

ΤρΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, ΕφΑθ 3345/1999 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 3078/2002 – ΔΕΕ 2003 σελ. 958, ΠΠρΑθ 762/2009 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4313/2010 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4940/2010 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4475/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚορ 251/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΘεσσαλ 7402/2015 – ΕφΑΔΠολΔ 2015 σελ. 802, ΜΠρΛιβ 87/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΛιβ 126/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΚατερ 18/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 47 - 48

¹¹ Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 19-20, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 641-642, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 14-15.

¹² Βερβερίδης, Ν. *Σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό, ερμηνεία – νομολογία – πρακτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 14 – 18, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 641, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 14 – 15.

¹³ Ως προς την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων γίνεται αναφορά κατωτέρω στην υποενότητα με στοιχείο Π.Β.3.

ενοχών¹⁴. Παράλληλα με την ρύθμιση εκπλήρωσης, συμφωνείται και ρήτρα μη διεκδίκησης των εισερχόμενων στον λογαριασμό μεμονωμένων απαιτήσεων των μερών μέχρι το οριστικό του κλείσιμο, όπου απαιτητό καθίσταται μόνον το προκύπτον κατάλοιπο¹⁵.

I.2 Οι θεωρίες για τη λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού

Ως προς την εν γένει λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού και τις συνέπειες της εισόδου των απαιτήσεων των μερών στον αλληλόχρεο λογαριασμό έχουν υποστηριχθεί τρεις θεωρίες, η Γαλλική ή «κλασική», η Γερμανική και η θεωρία των «διαδοχικών συμψηφισμών». Οι διαφορές των τριών θεωριών επιδρούν ουσιαστικά στην εν γένει λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού, τη φύση και τα νομικά αποτελέσματα που έχει η είσοδος απαιτήσεων σε αυτόν. Σύμφωνα με την κλασική θεωρία, η απαίτηση από της εισόδου της ανανεώνεται και χάνει την ατομικότητα και αυτοτέλειά της με αποτέλεσμα να μεταβάλλεται σε απλό και μη απαιτητό κονδύλιο χρεοπιστώσεως. Απαιτητό θα είναι μόνον το κατάλοιπο το οποίο θα προκύψει από το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού¹⁶. Με την ανανέωση την οποία υφίσταται η απαίτηση από της εισόδου της, πλην των συνεπειών του μη αυτοτελώς απαιτητού της, του ανεκχώρητου και του ανεπίδεκτου συμψηφισμού της, επέρχεται, πλην αντιθέτου συμφωνίας, και η απόσβεση των τυχόν ασφαλειών της¹⁷.

Κατά τη γερμανική θεωρία, η οποία είναι η κρατούσα στην Ελλάδα, οι εισερχόμενες απαιτήσεις στον αλληλόχρεο λογαριασμό με την είσοδό τους σε αυτόν χάνουν την αυτοτέλειά τους αλλά δεν χάνουν τον νομικό τους χαρακτήρα, δηλαδή δεν ανανεώνονται¹⁸. Δηλαδή διατηρούν τον νομικό τους χαρακτήρα πλην όμως καθίστανται

---

¹⁴ Ως προς τη νομική φύση του αλληλόχρεου λογαριασμού θα γίνει αναφορά στην υποενότητα I.3.

¹⁵ ΑΠ 1/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 607, ΑΠ 1227/2006 – ΧρηΔικ 2008 σελ. 84, ΕφΑθ 2784/2012 – ΔΕΕ 2012 σελ. 805, ΕφΠειρ 1036/2013 – ΔΕΕ 2013 σελ. 517, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 20 – 24, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 642.

¹⁶ Μπαζούρος, Α. *Το Ανανεωτικόν Αποτέλεσμα εν τω Αλληλοχρέω Λογαριασμω*, ΝοΒ, έτος 1979, σελ 130 – 133, Αργυριάδης, Α. *Απώλεια Αυτοτέλειας Κονδυλίων Αλληλοχρέου Λογαριασμού – Γνωμοδότησεις*, Αρμ, έτος 1977, σελ. 177 – 178, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 93

¹⁷ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 85, Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539 επ.

¹⁸ ΑΠ 200/1975 – ΝοΒ 23 σελ. 928, ΑΠ 224/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 87, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό*

ανεκχώρητες, ανεπίδεκτες κατασχέσεως και μη απαιτητές¹⁹. Η παραδοχή ότι διατηρείται ο νομικός χαρακτήρας των απαιτήσεων και μετά την είσοδό τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό οδηγεί στην μη απόσβεση των ασφαλειών τους, πράγμα το οποίο δεν καθίσταται εφικτό με τη γαλλική θεωρία²⁰. Η εκκαθάριση των εκατέρωθεν απαιτήσεων επέρχεται δια συμψηφισμού σε ορισμένο χρονικό σημείο και απαιτητό είναι μόνον το οριστικό κατάλοιπο που θα προκύψει από αυτόν²¹. Το ανανεωτικό αποτέλεσμα επέρχεται, ουσιαστικά, κατά το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, όπου συμψηφίζονται όλες οι εκατέρωθεν απαιτήσεις και προκύπτει μια νέα και αυτοτελής απαίτηση, η εκ του καταλοίπου, της οποίας δικαιοπαραγωγική αιτία είναι ο αλληλόχρεος λογαριασμός²².

Τέλος, η θεωρία των «διαδοχικών συμψηφισμών» αντιμετωπίζει τον αλληλόχρεο λογαριασμό ως μια απλή σύμβαση αλληλοδιαδοχικών συμψηφισμών των εισερχόμενων απαιτήσεων, εφόσον υπάρχουν αντίθετα κονδύλια του αντισυμβαλλόμενου μέρους, άλλως αθροίζονται στα υπάρχοντα κονδύλια διατηρώντας ακεραία όλα τα νομικά χαρακτηριστικά τους. Τα μειονεκτήματα της θεωρίας αυτής εντοπίζονται α) στην απώλεια των ασφαλειών των εισερχόμενων απαιτήσεων αιτία του άμεσου συμψηφισμού τους, β) στην αδυναμία εξήγησης του αδιάθετου και μη απαιτητού των εισερχόμενων απαιτήσεων οι οποίες δεν συμψηφίστηκαν ελλείψει αντίθετων αποστολών, και γ) της εθιμικά άμεσης τοκοφορίας των εισερχόμενων απαιτήσεων από της εισόδου τους²³.

1.3 Αλληλόχρεος λογαριασμός και τραπεζική σύμβαση ανοίγματος πίστωσης

Όπως διαπιστώνεται, στην τραπεζική πρακτική συνομολογούνται γραπτές συμβάσεις πίστωσης οι οποίες συνηθίζεται να χαρακτηρίζονται ως *συμβάσεις πίστωσης*

Δίκαιο : Ειδικό μέρος, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 646, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 94 - 95

¹⁹ Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539επ.

²⁰ Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539 επ.

²¹ Μπαζούρος, Α. *Το Ανανεωτικό Αποτέλεσμα εν τω Αλληλοχρέω Λογαριασμό*, ΝοΒ, έτος 1979, σελ. 131

²² ΑΠ 263/1998 – ΔΕΕ 1998 σελ. 614, Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539 επ., Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 651 – 652

²³ Για τη θεωρία των «διαδοχικών συμψηφισμών» και τα μειονεκτήματά της βλ. Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 88 – 89.

με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό. Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να γίνει δεκτό, κατά την ορθότερη κατά τη γνώμη μας άποψη, ότι έχουν συναφθεί συγχρόνως δύο συμβάσεις, η μεν πρώτη η οποία αφορά την κύρια σύμβαση πίστωσης ή δανείου, και η δε δεύτερη η οποία αφορά την σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού²⁴.

Ενδεικτικά παραθέτουμε αυτολεξεί την ανάλυση της νομικής φύσεως της σύμβασης πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό η οποία αποδίδεται στην με αριθμό 638/2015 απόφαση του Μονομελούς Εφετείου Πειραιώς : «*Σύμβαση ανοίγματος πιστώσεως υφίσταται, όταν ο ένας από τους συμβαλλόμενους υποχρεούται να θέσει στη διάθεση του άλλου ορισμένη πίστωση για ορισμένο χρόνο και ο άλλος, δηλαδή ο πιστούχος, μπορεί να κάνει χρήση εν όλω ή εν μέρει, είτε με τη λήψη του χρηματικού ποσού, είτε με προεξόφληση και από αυτή γεννιέται απαίτηση κατ' αυτού υπέρ του οποίου έχει καταρτισθεί, όταν και στο μέτρο που θα εκτελεσθεί. Η σύμβαση ανοίγματος πιστώσεως συνιστά κατά την ορθότερη άποψη δάνειο που καταρτίζεται με μόνη την κοινή συναίνεση των συμβαλλόμενων. Αυτή είναι δυνατό να συνδυάζεται με αλληλόχρεο (ανοικτό) λογαριασμό, οπότε έχουν εφαρμογή και οι σχετικοί με τον αλληλόχρεο λογαριασμό κανόνες...*»²⁵.

Στις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αριθμούνται στο αρ. 11 του Ν. 4261/2014, περιλαμβάνονται στην περ. β' η «*χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων*». Ο ανωτέρω νόμος κατήργησε τον Ν. 3601/2007 για τα πιστωτικά ιδρύματα, όπου υπήρχε η ίδια πρόβλεψη τραπεζικής δραστηριότητας. Η σύμβαση πίστωσης, επομένως, περιλαμβάνεται στις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων και συνίσταται στην συμφωνία παροχής, εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος προς τον πελάτη του, αγοραστικής δύναμης ή άλλως πίστωσης έως ενός συμφωνημένου πιστοδοτικού ορίου και για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η πίστωση συνίσταται είτε,

---

²⁴ ΑΠ 192/2005 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 732/1979 – Αρμ 1980 σελ. 306, ΕφΔωδ 135/1992 – Αρμ 1993 σελ. 437, ΠΠρΛαρ 584/1993 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚαβ 326/1995 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 70/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 117/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 507, ΕφΑθ 1797/2007 – ΔΕΕ 2007 σελ. 804, ΕφΑθ 7318/2013 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠειρ 1036/2013 – ΔΕΕ 2013 σελ. 517, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813, ΜΕφΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 516, ΤρΕφΛαρ 15/2017 – ΔΕΕ 2018 σελ. 89, ΜΕφΛαμ 117/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 39 – 42, Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992, σελ. 165, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 642 – 643, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 21, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 83.

²⁵ ΜΕφΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 516

συνήθως, σε λογιστικό χρήμα είτε σε αυτούσια καταβολή τραπεζογραμματίων²⁶. Ο πελάτης του πιστωτικού ιδρύματος δύναται να κάνει χρήση όλης της πίστωσης ή μέρους της με τη συμφωνία να την επιστρέψει στη λήξη της σύμβασης με αντάλλαγμα τόκο ή προμήθεια ή και τα δύο και αναλόγως του ύψους της υποσχεθείσας πίστωσης που θα χρησιμοποιήσει²⁷.

Στη νομολογία υποστηρίζονται δύο απόψεις, η μεν πρώτη η οποία δέχεται ότι πρόκειται για δύο συμβάσεις οι οποίες συνάπτονται ουσιαστικά συγχρόνως, και η δε δεύτερη ότι πρόκειται για μία ενιαία σύμβαση συγχέοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον αλληλόχρεο λογαριασμό και την σύμβαση πίστωσης με αποτέλεσμα, λανθασμένα κατά την άποψή μας, τη σύγχυσή τους ως ταυτόσημες έννοιες²⁸. Κατά την μάλλον ορθότερη γνώμη, ο αλληλόχρεος ή ανοικτός λογαριασμός δεν δύναται σε καμία περίπτωση να αποτελέσει αυθύπαρκτη σύμβαση πίστωσης, αλλά πρέπει να θεωρείται διαφορετική σύμβαση από την σύμβαση ανοίγματος πίστωσης²⁹. Σε διαφορετική περίπτωση δεν δύνανται να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις των αρ. 874 ΑΚ και 112 ΕισΝΑΚ, διότι αφορούν τον αλληλόχρεο λογαριασμό³⁰. Μπορεί, λοιπόν, «τεχνικά» να βοηθά ο αλληλόχρεος λογαριασμός την λειτουργία της υπαγόμενης σε αυτόν σύμβασης πίστωσης σε τέτοιο βαθμό που να δημιουργείται η εντύπωση ότι έχει επέλθει σύγχυσή

---

²⁶ Κιάντου – Παμπούκη, Α. *Δίκαιον Τραπεζικών Εργασιών (Πανεπιστημιακά Παραδόσεις)*, εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα, χωρίς έτος έκδοσης, σελ. 8

²⁷ Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992, σελ. 155 – 162 και 165, Ψυχομάνης, Σ. *Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση – 2007, σελ. 163 – 165, Κιάντου – Παμπούκη, Α. *Δίκαιον Τραπεζικών Εργασιών (Πανεπιστημιακά Παραδόσεις)*, εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα, χωρίς έτος έκδοσης, σελ. 9

²⁸ Ενδεικτικά αναφέρουμε τις αποφάσεις ΑΠ 1343/2000 – ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΑΠ 1227/2006 – ΧρηΔικ 2008 σελ. 84, ΑΠ 1439/2014 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΠατρ 1291/1990 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 4682/2008 – ΔΕΕ 2009 σελ. 698, όπου θεωρείται ότι η σύμβαση ανοικτού λογαριασμού αποτελεί ειδικότερη μορφή του αλληλόχρεου λογαριασμού και δυνάμει αυτής η τράπεζα χορηγεί πίστωση στον πελάτη της. Δυνάμει του σκεπτικού των άνω αποφάσεων οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι η σύμβαση πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό νομολογιακά αντιμετωπίζεται ως μία και ενιαία έχοντας απολέσει ο αλληλόχρεος λογαριασμός τον χαρακτήρα του ως σύμβασης πλαισίου, υπηρετώντας τεχνικά μόνον την πίστωση. Βλ. και Βενιέρης, Ι. «Τραπεζικές Πιστώσεις» στο Τριανταφυλλάκης, Γ. (επιμ.) *Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου*, Νομική Βιβλιοθήκη, 201, σελ. 809, Ψυχομάνης, Σ. *Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση – 2007, σελ. 164 – 165.

²⁹ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση υπ' αριθ. 24.

³⁰ Ο Σ. Ψυχομάνης υποστηρίζει ότι ο ανοικτός ή τρέχων λογαριασμός που συνδυάζεται με τη σύμβαση ανοίγματος πίστωσης δεν πρέπει να συγχέεται με τον αλληλόχρεο λογαριασμό των άρθρων 874 ΑΚ και 112 ΕισΝΑΚ, βλ. Ψυχομάνης, Σ. *Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση – 2007, σελ. 164 - 165

τους, πλην, όμως, είναι δογματικά ορθότερο να αντιμετωπίζονται ως δύο διαφορετικές συλλειτουργούσες συμβάσεις.

Ως εκ των ανωτέρω, η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού πρέπει να χαρακτηριστεί ως σύμβαση – πλαίσιο, διότι, χωρίς να υποχρεώνει σε κάποια παροχή, με αυτήν καθορίζεται το ρυθμιστικό πλαίσιο της σύμβασης πίστωσης η οποία συμφωνείται να υπαχθεί σε αυτόν³¹. Επιπροσθέτως, ο αλληλόχρεος λογαριασμός, εξαιτίας ακριβώς του χαρακτήρα του ως σύμβασης - πλαισίου σε υποκείμενη σύμβαση, υφιστάμενη ήδη ή συγχρόνως με αυτόν καταρτισθείσα, δύναται να ρυθμίζει και πλείονες υποκείμενες συναλλακτικές σχέσεις μεταξύ νομικών ή / και φυσικών προσώπων, τα οποία δεν ενεργούν κατ' ανάγκη τραπεζικές εργασίες και, δη, δεν συνάπτουν δανειακές συμβάσεις. Πλέον των ανωτέρω, προς επίρρωση των επιχειρημάτων της άποψης περί της διαφορετικής φύσης του από την σύμβαση πίστωσης, πρέπει να τονιστεί ότι η πίστωση αποτελεί ουσιαστικά δάνειο το οποίο εξυπηρετείται λογιστικά από έναν ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό.

Επομένως, συμπεραίνουμε, ότι η σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό δεν δύναται να έχει μορφή μικτής σύμβασης, δηλαδή να αντιμετωπίζεται ως μία ενιαία σύμβαση, διότι διαφορετικά η κύρια σύμβαση πίστωσης θα απορροφούσε ή θα αφομοίωνε την δευτερεύουσα σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού με αποτέλεσμα να εφαρμόζονταν οι κανόνες που διέπουν την κύρια σύμβαση και μόνον συμπληρωματικά οι κανόνες που διέπουν τον αλληλόχρεο λογαριασμό, εφόσον, όμως, δεν έρχονται σε αντίθεση με αυτόν³².

1.4 Η φύση των εισερχομένων απαιτήσεων κατά την ελληνική νομολογία

Βασικό εννοιολογικό στοιχείο στον αλληλόχρεο λογαριασμό είναι η συμφωνία υπαγωγής σε αυτόν των απαιτήσεων των μερών, οι οποίες προκύπτουν από τις συναλλαγές τους, καθώς και η ύπαρξη της δυνατότητας αποστολών και από τα δύο μέρη³³. Άλλωστε, κατά τη σύναψη της σύμβασης του αλληλόχρεου λογαριασμού, ως

---

³¹ Βλ. το σκεπτικό για τη φύση του αλληλόχρεου λογαριασμού ως σύμβασης – πλαισίου στην άποψη της μειοψηφούσας γνώμης στην απόφαση ΟΛΑΠ 31/1997 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992, σελ. 169, Τσούμας, Β. *Αλληλόχρεος Λογαριασμός*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006, σελ. 14. Για τις συμβάσεις πλαίσιο βλ. Κορνηλάκης, Π. Κ. *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο*, τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002, σελ. 15 – 16.

³² Για τις μικτές συμβάσεις βλ. Κορνηλάκης, Π. Κ. *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο*, τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002, σελ. 16 - 26

³³ ΑΠ 680/1986 – ΝοΒ 1987 σελ. 723, ΠΠρΛαρ 584/1993 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΚορ 41/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

σύμβασης πλαισίου, συμφωνήθηκε ήδη από τα συμβαλλόμενα μέρη ποιες συναλλακτικές σχέσεις τους υπάγονται σε αυτόν. Εφόσον η λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού ρυθμίζεται νομοθετικά αποσπασματικώς και εν γένει εθιμικά, η αρχή της ελευθερίας των συμβάσεων (: αρ. 361 ΑΚ) πρέπει να γίνει δεκτό ότι δίδει την ελευθερία στα μέρη, τα οποία ενεργούν κατά τη βούλησή τους, τη δυνατότητα να αποφασίσουν και συγκεκριμένους όρους υπαγωγής των απαιτήσεών τους σε αυτόν. Επομένως, είναι εφικτό τα μέρη να τροποποιήσουν την συμφωνία τους με νεότερη και να θέσουν εκτός του αλληλόχρεου λογαριασμού οποιαδήποτε απαίτηση ή να εξαιρέσουν κάποια από την εισαγωγή της σε αυτόν³⁴.

Αποτέλεσμα της εισόδου των εκατέρωθεν απαιτήσεων των μερών στον αλληλόχρεο λογαριασμό είναι ότι χάνουν την αυτοτέλειά τους, χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει ότι χάνεται ο νομικός χαρακτηρισμός τους, δηλαδή δεν χάνεται ούτε η φύση τους, αλλά και ούτε η νομική αιτία της γέννησής τους³⁵. Πρέπει να επισημανθεί ότι για την είσοδο των απαιτήσεων στον αλληλόχρεο λογαριασμό δεν είναι απαραίτητο να συντελεσθεί και η υλική πράξη της λογιστικής καταχωρήσεώς της στην καρτέλα τήρησής του, αλλά εισέρχονται αυτοδικαίως³⁶.

Επακόλουθη συνέπεια είναι ότι κάθε εισερχόμενη απαίτηση καθίσταται ένα απλό λογιστικό κονδύλιο χρεοπιστώσεως³⁷. Η έκδυση της αυτοτέλειας από κάθε εισερχόμενη απαίτηση έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία εκχωρήσεως, κατασχέσεως και δικαστικής ή εξωδίκου επιδιώξεώς της μεμονωμένα, αφού απαιτητό καθίσταται μόνον το οριστικό κατάλοιπο που θα προκύψει κατά το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, κατόπιν της εκκαθαρίσεως δια συμψηφισμού των

---

³⁴ Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ 645 – 646, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 22 - 23

³⁵ ΑΠ 630/1992 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 31/1997 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 607, ΑΠ 224/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσσαλ 6176/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327

³⁶ ΑΠ 680/1986 – ΝοΒ 1987 σελ. 723, ΕφΑθ 1797/2007 – ΔΕΕ 2007 σελ. 804, ΠΠρΑθ 7203/2008 – ΧρηΔικ 2009 σελ. 298, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 646, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ.25

³⁷ ΠΠρΘεσσαλ 6176/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αργυριάδης, Α. *Απώλεια Αυτοτέλειας Κονδυλίων Αλληλοχρέου Λογαριασμού – Γνωμοδότησις*, Αρμ, έτος 1977, σελ. 177 – 178.

εισαχθέντων σε αυτόν απαιτήσεων³⁸.

1.5 Οι ασφάλειες στον αλληλόχρεο λογαριασμό

Εξαιτίας της ιδιόρρυθμης φύσης και λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού ανέκυψαν προβλήματα όσον αφορά την τύχη των ασφαλειών των εισερχόμενων σε αυτόν απαιτήσεων, εμπράγματων και ενοχικών. Το νομικό πρόβλημα είχε ως αφετηρία τον μετασχηματισμό των απαιτήσεων με την εισαγωγή τους στο λογαριασμό, όπου κάθε απαίτηση καθίσταται απλό κονδύλιο χρεοπίστωσής του. Εάν γινόταν δεκτή άνευ όρων η γαλλική θεωρία τότε, σύμφωνα με τη αρχή της ανανέωσης, οι εισερχόμενες απαιτήσεις θα ανανεώνονταν με αποτέλεσμα την απόσβεση των ασφαλειών τους³⁹.

Η νομολογία στην Ελλάδα, για να αποφύγει αυτόν τον σκόπελο, στράφηκε σε νομικές λύσεις πιο ελαστικές με την αποδοχή, ουσιαστικά, της γερμανικής θεωρίας σχετικά με την αποψίλωση των ιδιοτήτων των απαιτήσεων από την είσοδό τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό⁴⁰. Σύμφωνα με αυτήν οι απαιτήσεις, για τις οποίες γίνεται δεκτό ότι χάνεται μεν η αυτοτελείά τους ως προς τις ιδιότητες του απαιτητού, ανεκχώρητου και ακατάσχετου, δεν χάνουν τον νομικό χαρακτηρισμό τους και την αιτία της γένεσής τους, δηλαδή δεν ανανεώνονται με την είσοδό τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό, οπότε κατ' ακολουθίαν και οι ασφάλειές τους δεν αποσβήνονται. Πλην, όμως, με το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού οι εκατέρωθεν απαιτήσεις των μερών συμψηφίζονται καθολικά και έκτοτε πλέον υφίσταται νέα και αυτοτελής ενοχή άμεσα απαιτητή, η ενοχή εκ του χρεωστικού καταλοίπου. Σε αυτό το σημείο εμφανίστηκε το δεύτερο νομικό πρόβλημα σχετικά με τον συμψηφισμό των απαιτήσεων και την δημιουργία νέας και αυτοτελούς ενοχής εκ του χρεωστικού καταλοίπου, εάν δηλαδή με την ανανέωση πλέον αυτή αποσβήνονται οι ασφάλειες που

³⁸ ΑΠ 680/1986 – ΝοΒ 1987 σελ. 723, ΑΠ 1/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 607, ΑΠ 1227/2006 – ΧρηΔικ 2008 σελ. 84, ΕφΑθ 2784/2012 – ΔΕΕ 2012 σελ. 805, ΕφΠειρ 1036/2013 – ΔΕΕ 2013 σελ. 517, ΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992, σελ. 166, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 646 – 648, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ 26.

³⁹ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 92, Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539 επ., Γεωργιάδης, Γ. *Η Ευθύνη του Εγγυητή και ο Παρεπόμενος Χαρακτήρας της*, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2017, υποσημείωση υπ' αριθ. 203 σελ. 265.

⁴⁰ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 87, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 95.

δόθηκαν ή όχι.

Ως προς το νομικό ζήτημα εάν η ασφάλεια εισερχόμενης απαίτησης ασφαρίζει μόνον αυτήν ή το κατάλοιπο που θα προκύψει από το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, γίνεται δεκτό ότι αφ' ης στιγμής εισέρχεται η ασφάλεια καλύπτει το οριστικό κατάλοιπο, εφόσον αυτή δεν αφαιρεθεί μετέπειτα ή δεν ακυρωθεί η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού ή δεν ακυρωθεί η υπαγωγή της συγκεκριμένης απαίτησης σε αυτόν, ανακτώντας τοιουτοτρόπως την αυτοτέλειά της⁴¹. Η ανωτέρω ερμηνεία συνάγεται από την εικαζόμενη θέληση των συμβαλλομένων μερών σε συνδυασμό με την ανυπαρξία ρητής συμφωνίας τους περί του αντιθέτου ή σχετικής νομοθετικής ρύθμισης⁴². Το *animus novandi* (: εικαζόμενη θέληση) των μερών και η νομολογιακή διάπλαση της άποψης περί εισαγωγής των απαιτήσεων στο οριστικό κατάλοιπο διέσωσε το κύρος των ασφαλειών των εισερχομένων απαιτήσεων, οι οποίες γίνεται δεκτό ότι καλύπτουν σωρευτικά το κατάλοιπο⁴³. Σε κάθε, δε, περίπτωση οι ασφάλειες διατηρούνται και καλύπτουν έως το ποσό της απαιτήσεως για το οποίο αρχικά εδόθησαν⁴⁴.

Διαφορετικό είναι το νομικό ζήτημα που τίθεται για τις ασφάλειες που δόθηκαν προς κάλυψη του οριστικού καταλοίπου του αλληλόχρεου λογαριασμού το οποίο θα προκύψει μελλοντικά. Η ασφάλεια, εμπράγματη ή ενοχική, που δόθηκε για το οριστικό κατάλοιπο συνίσταται σε εξασφάλιση μελλοντικής απαίτησης η οποία ενεργοποιείται με το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού και το απαιτητό του χρεωστικού καταλοίπου του⁴⁵. Η έκταση ευθύνης του, ως είθισται παρέχοντος την ασφάλεια, εγγυητή ορίζεται στο αρ. 851 ΑΚ και καταλαμβάνει την κύρια οφειλή, ήτοι

---

⁴¹ Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 28, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 655.

⁴² Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 95.

⁴³ ΑΠ 1434/1999 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 266/2001 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 655, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 29, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 94 – 96.

⁴⁴ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 182 – 183.

⁴⁵ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 185, Γεωργιάδης, Γ. *Η Ευθύνη του Εγγυητή και ο Παρεπόμενος Χαρακτήρας της*, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2017, σελ. 265.

εν προκειμένω το οριστικό κατάλοιπο, πλέον του ποσού που τυχόν θα προκύψει αιτία της υπερημερίας του πρωτοφειλέτη, δηλαδή τόκους, τόκους τόκων, έξοδα κλπ. Η αναγνώριση του καταλοίπου από τον πρωτοφειλέτη γίνεται αποδεκτό νομολογιακά ότι δεν χειροτερεύει τη θέση του εγγυητή και επομένως δεσμεύει αυτόν, ακόμη και σε περιπτώσεις πρόσθετων στην αρχική συμβάσεων στις οποίες δεν συμβλήθηκε, πλην της περιπτώσεως αντίθετης συμφωνίας ή της παροχής ασφάλειας έως ένα συγκεκριμένο ποσό (: πιστοδοτικό όριο)⁴⁶.

I. 6 Κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού και αναγνώριση καταλοίπου

Όπως προκύπτει από την παρ. 2 του αρ. 112 ΕισΝΑΚ, ο αλληλόχρεος λογαριασμός δύναται να κλείνει και οριστικά και περιοδικά⁴⁷. Όταν ο αλληλόχρεος λογαριασμός συνδέεται με σύμβαση πίστωσης η πιστώτρια τράπεζα, κατά τα οριζόμενα στο αρ. 47 παρ. 2 του ΝΔ της 17.7/13.8.1923, δύναται να τον κλείσει όποτε θελήσει. Επομένως, διακρίνουμε δύο είδη κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού, το περιοδικό και το οριστικό.

Περιοδικά ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει ανά εξάμηνο, πλην διαφορετικής συμφωνίας των μερών, αλλά πάντως όχι σε διαστήματα μικρότερα του τριμήνου (αρ. 112 παρ. 2 ΕισΝΑΚ)⁴⁸. Ο χρονικός περιορισμός των τριών μηνών αφορά τον ανατοκισμό του καταλοίπου, ενώ κατά τα άλλα θεωρείται διάταξη ενδοτικού δικαίου ως προς τη συμφωνία περιοδικού κλεισίματος ενωρίτερα του εξαμήνου⁴⁹. Με το περιοδικό

---

⁴⁶ ΑΠ 1193/1987 – ΝοΒ τ. 36 σελ. 1612, ΑΠ 1434/1999 – ΔΕΕ 2000 σελ. 296, ΑΠ 1458/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1850/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 370/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 2957/2000 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 2949/2005 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 1695/2009 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 2237/2009 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 1008/2016 – ΕφΑΔΠολΔ 2016 σελ. 1057, ΕφΔυτ.Μακεδ 7/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚορινθ 43/1998 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚαβ 105/1999 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚαλαμάτας 162/2001 – ΔΕΕ 2002 σελ. 307, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 655 – 656, Γεωργιάδης, Γ. *Η Ευθύνη του Εγγυητή και ο Παρεπόμενος Χαρακτήρας της*, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2017, σελ. 273 – 276 ο οποίος θεωρεί ορθότερη την άποψη της μη δέσμευσης του εγγυητή λόγω χειροτερεύσεως της έννομης θέσης του που οδηγεί στην αντιστροφή του βάρους αποδείξεως, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 185 – 186. Αντίθετα Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 42 και οι παλαιότερες νομολογίες ΑΠ 136/1962 – ΝοΒ τ. 11 σελ. 95, ΑΠ 513/1972 – ΝοΒ τ. 21 σελ. 1414

⁴⁷ ΑΠ 715/2009 – ΔΕΕ 2009 σελ. 1358, ΤρΕφΛαρ 121/2016 – ΔΕΕ 2017 σελ. 916, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813, ΜΕφΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 536.

⁴⁸ Ενδεικτικά βλ. Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 34.

⁴⁹ Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις

κλείσιμο δεν λύεται η σύμβαση παρά μόνον εξάγεται το προσωρινό κατάλοιπο της περιόδου, το οποίο είναι το προϊόν του περιοδικού διακανονισμού ή συμψηφισμού των εκατέρωθεν απαιτήσεων, ενώ δεν θεωρείται καν απαίτηση έχοντας χαρακτήρα απλά λογιστικό⁵⁰. Επομένως, αν και το προσωρινό κατάλοιπο δεν είναι απαιτητό λογίζεται στο ενεργητικό ή παθητικό της περιουσίας των συμβαλλόμενων μερών, αναγνωρίζοντας η νομολογία κατ' αυτόν τον τρόπο ότι υφίσταται ενοχή μη απαιτητή εκ του καταλοίπου ανά πάσα χρονική στιγμή⁵¹.

Ο αλληλόχρεος λογαριασμός κλείνει οριστικά στις εξής περιπτώσεις : α) αν έχει συμφωνηθεί ως ορισμένου χρόνου με την πάροδο αυτού ή με έκτακτη καταγγελία νωρίτερα, β) αν έχει συμφωνηθεί ως αορίστου με καταγγελία του, ενεργούμενη εξ ενός εκ των μερών, γ) με το θάνατο, την αφάνεια ή την πτώχευση ενός εκ των συμβαλλόμενων, δ) με τη θέση σε δικαστική συμπαράσταση ενός μέρους, και ε) με τη λήξη της, υπαγόμενης σε αυτόν, συναλλακτικής σχέσης⁵². Αιτία της αυτοδίκαιης λύσεως των άνω υπό γ' και δ' περιπτώσεων είναι ο προσωπικός χαρακτήρας της σύμβασης του αλληλόχρεου λογαριασμού, δύναται όμως να έχει προσυμφωνηθεί διαφορετικά⁵³. Σε κάθε, δε, περίπτωση όπως αναφέραμε ανωτέρω όταν υφίσταται σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο (ανοικτό) λογαριασμό η πιστώτρια τράπεζα δύναται να τον κλείσει οριστικά όποτε θελήσει⁵⁴. Το οριστικό κατάλοιπο που θα προκύψει από την εκκαθάριση των κονδυλίων των πιστοχρεώσεων θα είναι άμεσα απαιτητό εις βάρος

Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 34.

⁵⁰ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 107, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 56, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 649.

⁵¹ ΟΛΑΠ 31/1997 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 608, ΑΠ 1116/2018 – ΔΕΕ 2019 σελ. 752, ΕφΠατρ 68/2003 – ΔΕΕ 2004 σελ. 56, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 110 – 112.

⁵² ΑΠ 1260/1993 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1227/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 715/2009 – ΔΕΕ 2009 σελ. 1358, ΤρΕφΛαρ 15/2017 – ΔΕΕ 2018 σελ. 89, ΠΠρΘεσσαλ 2204/2014 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 172 – 179, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 57, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 647 – 648, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 33 – 34.

⁵³ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 178 – 179.

⁵⁴ αρ. 47 παρ. 2 του ΝΔ της 17.7/13.8.1923

του μέρους που θα βρεθεί χρεωστικό και η μοναδική μεταξύ των μερών απαίτηση⁵⁵. Το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού δεν αποτελεί την αιτία γεννήσεως της απαιτήσεως εκ του καταλοίπου, αλλά την αιτία του ληξιπροθέσμου αυτής⁵⁶.

Δύναται να γεννηθεί αυτοτελής ενοχή για το προσωρινό ή το οριστικό κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού είτε, πριν κλείσει οριστικώς, εάν ο οφειλέτης υποσχέθηκε την εξόφληση του καταλοίπου, είτε εάν αναγνώρισε αυτό μετά το οριστικό κλείσιμό του⁵⁷. Η αναγνώριση καταλοίπου αλληλόχρεου λογαριασμού είναι δυνατόν να λάβει χώρα και πλασματικά εφόσον εκ των προτέρων συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών ότι η αναγνώριση θα τεκμαίρεται εκ της αποστολής εγγράφου λογιστικής εκκαθάρισης από το ένα μέρος στο άλλο, όταν το τελευταίο δεν αντιδράσει ή αντιλέξει κατά του διαλαμβανόμενου περιεχομένου της⁵⁸. Ως προς τη νομική φύση της αναγνώρισης του καταλοίπου, αναλόγως της συναγόμενης βουλήσεως των μερών, η νομολογία τη θεωρεί ως αυτοτελή αφηρημένη αναγνώριση χρέους κατά το αρ. 873 ΑΚ εκ της οποίας δημιουργείται νέα ενοχή ή απλώς ότι έχει επιβεβαιωτικό ή αποδεικτικό χαρακτήρα⁵⁹.

---

⁵⁵ Αρ. 112 παρ. 2 εδ. β' ΕισΝΑΚ, ΑΠ 667/2001 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813, ΜΠρΑθ 323/2015 – ΧρηΔικ 2015 σελ. 93

⁵⁶ ΑΠ 263/1998 – ΔΕΕ 1998 σελ. 614, ΕφΑθ 316/2000 – ΔΕΕ 2000 σελ. 740, ΕφΑθ 7385/1999 – ΔΕΕ 1999 σελ. 739, ΠΠρΚαλαμάτας 162/2001 – ΔΕΕ 2002 σελ. 307.

⁵⁷ ΕφΠατρ 68/2003 – ΔΕΕ.

⁵⁸ ΑΠ 715/2009 – ΔΕΕ 2009 σελ. 1358, ΜΕφΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 536, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 40.

⁵⁹ ΑΠ 192/2005 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1227/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1850/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 138 – 139, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 74 – 75, Βερβερίδης, Ν. *Σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό, ερμηνεία – νομολογία – πρακτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 64 – 67, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 652 - 653, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 40.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

II. Η ΑΜΥΝΑ ΤΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΗ

II.A Γενική αναφορά στην ένδικη άμυνα

Το δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας, προκειμένου να ακουστούν οι απόψεις καθενός πολίτη στα δικαστήρια, καθιερώνεται στην παρ. 1 του αρ. 20 του ισχύοντος Συντάγματος. Το μέρος υπέρ του οποίου το κατάλοιπο οριστικά κλεισθέντος αλληλόχρεου λογαριασμού εμφανίζεται πιστωτικό έχει δικαίωμα να επιδιώξει δικαστικώς την είσπραξη της απαιτήσεώς του. Αναλόγως της συγκεκριμένης περίπτωσης, δύναται είτε να ασκήσει τακτική αγωγή (αρ. 215 επ. ΚΠολΔ), είτε να καταθέσει αίτηση προς έκδοση διαταγής πληρωμής (αρ. 623 επ. ΚΠολΔ) κατά του οφειλέτη, ενώπιον του καθ' ύλην (αρ. 12 επ. ΚΠολΔ) και κατά τόπον (αρ. 22 επ. ΚΠολΔ) αρμοδίου δικαστηρίου, κατά τα ειδικώς οριζόμενα στον ΚΠολΔ.

Ο νόμος παρέχει, αντίστοιχα, στον οφειλέτη τη δυνατότητα να αντιτάξει αποτελεσματική άμυνα κατά του δανειστή, είτε ως εναγόμενος σε ασκηθείσα εναντίον του τακτική αγωγή με την εμπρόθεσμη κατάθεση των προτάσεων και αποδεικτικών μέσων του (αρ. 237 ΚΠολΔ), είτε με ανακοπή κατά της εκδοθείσας εις βάρος του διαταγής πληρωμής (αρ. 632 επ. ΚΠολΔ). Παράλληλα, αναλόγως της περιπτώσεως, ο οφειλέτης δύναται να αιτηθεί με ασφαλιστικά μέτρα την αναστολή εκτέλεσης του τίτλου της εκδοθείσας εις βάρος του διαταγής (αρ. 632 παρ. 3 ΚΠολΔ) έως ότου εκδοθεί οριστική απόφαση επί της ασκηθείσας ανακοπής του ή να ασκήσει έφεση κατά της τυχόν εις βάρος του εκδοθείσας πρωτόδικης απόφασης (αρ. 511 εο. ΚΠολΔ) μαζί με αίτηση αναστολής της τυχόν προσωρινής εκτελεστότητάς της (αρ. 912 ΚΠολΔ).

Ακόμη και κατά το στάδιο της αναγκαστικής εκτελέσεως παρέχεται στον οφειλέτη η δυνατότητα ασκήσεως ανακοπής κατά των πράξεων εκτέλεσης (αρ. 933 επ. ΚΠολΔ) και, παρά την κατάργηση του προϊσχύοντος αρ. 938 ΚΠολΔ με τον Ν. 4335/2015, ο καθ' ου η εκτέλεση οφειλέτης δύναται να καταθέσει αίτηση ασφαλιστικών μέτρων με αίτημα την αναστολή εκτέλεσης έως ότου εκδοθεί η απόφαση επί της ασκηθείσας ανακοπής του κατά της επισπευδόμενης εκτέλεσης, έχοντας ως νομική βάση είτε το αρ. 937 παρ. 1 περ. γ' ΚΠολΔ, είτε το αρ. 731 επ. ΚΠολΔ για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης,⁶⁰. Τέλος, δίδεται και η δυνατότητα άσκησης

---

⁶⁰ Συμβουλίου ΑΠ 142/2016 - αδημοσίευτη, ΑΠ 11/2017 – ΕφΑΔΠολΔ 2019 σελ. 1072, ΜΠρΑθ 8259/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΑθ 7766/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΑμαλ 58/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετα ΜΠρΑθ 5801/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ ΜΠρΠειρ 13/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΛαμ 72/2018 –

αναίρεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου κατά τυχόν εκδοθείσας εις βάρος του απόφασης για νομικές πλημμελείες της (αρ. 552 επ. ΚΠολΔ).

Κατωτέρω στην υποενότητα II.B αναλύονται ειδικά θέματα άμυνας του οφειλέτη από σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού με ταυτόχρονη παράθεση νομολογίας.

II.B Ειδικά θέματα άμυνας του οφειλέτη από σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού

II.B.1 Ευθύνη αποχωρήσαντος εταίρου ομόρρυθμης εταιρίας για το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού.

Η ομόρρυθμη εταιρία έχει χαρακτήρα προσωπικό διότι ο σκοπός της εξαρτάται, αλλά και πραγματώνεται, από την προσωπική συμβολή των ομόρρυθμων εταίρων της, οι οποίοι ευθύνονται εις ολόκληρον έκαστος για τα χρέη του νομικού προσώπου της εταιρίας. Η νομική προσωπικότητα της εταιρίας κάμπτεται ακριβώς στο σημείο της προσωπικής ευθύνης των εταίρων της⁶¹. Η απεριόριστη, προσωπική και εις ολόκληρον ευθύνη των εταίρων ορίζεται στο αρ. 249 του Ν. 4072/2012. Την ίδια ακριβώς ευθύνη υπείχαν οι ομόρρυθμη εταίροι και με τον προϊσχύοντα Εμπορικό Νόμο, όπως οριζόταν στο αρ. 22.

Οι αξιώσεις των δανειστών κατά ομόρρυθμου εταίρου για τα εταιρικά χρέη υπόκεινται σε, υπό προϋποθέσεις, πενταετή παραγραφή είτε από της εξόδου του, είτε κατόπιν αποκλεισμού του⁶². Σύμφωνα με το άρθρο 251 ΑΚ η έναρξη του χρόνου παραγραφής των αξιώσεων άρχεται από τότε που γεννήθηκε η απαίτηση και κατέστη δικαστικώς επιδίωξιμη, ενώ όταν πρόκειται για τις αξιώσεις που προβλέπονται στο αρ. 250 ΑΚ η παραγραφή αρχίζει από το τέλος του έτους κατά το οποίο ήταν δυνατή η δικαστική της επιδίωξη. Συνήθως σε ενοχή από δικαιοπραξία η γέννηση της αξίωσης συμπίπτει χρονικά με το απαιτητό αυτής, δηλαδή τη δυνατότητα δικαστικής επιδίωξης της. Όμως, κατά τη διάρκεια λειτουργίας του αλληλόχρεου λογαριασμού υπάρχει η εκ των προτέρων συμφωνία περί μη δικαστικής επιδίωξης των υπαγομένων σε αυτόν εκατέρωθεν απαιτήσεων, η οποία συμφωνία υφίσταται μέχρι το, για οποιαδήποτε αιτία, οριστικό κλείσιμο αυτού.

Στον αλληλόχρεο λογαριασμό, ο οποίος, ως έχει αναλυθεί ανωτέρω, είναι μια σύμβαση πλαίσιο, υπάγονται με τη συμφωνία των μερών οι μεταξύ τους ήδη γεννημένες απαιτήσεις υπό τη μορφή κονδυλίων, οι οποίες συμψηφίζονται στο οριστικό

ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁶¹ Αντωνόπουλος, Β. Γ. *Δίκαιο Προσωπικών Εταιριών*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 77 – 78.

⁶² Αρ. 269 παρ. 3 του Ν. 4072/2012.

κλείσιμό του όπου και προκύπτει μόνο μία απαίτηση, αυτή εκ του καταλοίπου. Στην περίπτωση που με το κλείσιμο του λογαριασμού εμφανίζεται χρεωστικό κατάλοιπο, στην πληρωμή του ενέχεται το συμβληθέν μέρος που εις βάρος του εμφανίζεται ως χρεωστικό⁶³. Η απόφαση της Ολομελείας του Αρείου Πάγου υπ' αριθμόν 31/1997 έκρινε κατά πλειοψηφία ότι στην περίπτωση αποχωρήσαντος εταίρου, ενώ υφίσταται αλληλόχρεος λογαριασμός, υπέχει αυτός ευθύνη προσωπική, απεριόριστη και εις ολόκληρον για το χρεωστικό κατάλοιπό του, το οποίο προέρχεται από τις γεννημένες απαιτήσεις ενόσω κατείχε ακόμη την ιδιότητα του εταίρου και οι οποίες, όμως, λόγω της υπαγωγής τους σε αυτόν, δεν ήταν δυνατόν να επιδιωχθούν δικαστικώς. Η αδυναμία δικαστικής επιδίωξής τους ερείδεται στο γεγονός ότι οι εκατέρωθεν απαιτήσεις χάνουν την αυτοτέλειά τους με την είσοδό τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό, πλην, όμως, επειδή δεν χάνεται ο νομικός χαρακτηρισμός τους θεωρούνται ως ήδη γεννημένες απαιτήσεις όχι όμως απαιτητές⁶⁴. Δηλαδή, η ευθύνη του εξερχόμενου εταίρου για ήδη λειτουργούντα αλληλόχρεο λογαριασμό συνεχίζει να υφίσταται για τα εταιρικά χρέη τα οποία γεννήθηκαν, μεν, πριν την αποχώρησή του, αλλά κατέστησαν απαιτητά, δε, μετά την έξοδό του. Όμως, η ευθύνη του εξερχόμενου εταίρου ανέρχεται έως το ύψος του, εις βάρος της ομόρρυθμης εταιρίας, χρεωστικού καταλοίπου το οποίο υπήρχε κατά τη δεδομένη ημερομηνία της αποχωρήσεώς του. Τα ανωτέρω εκτεθέντα αποτελούν, από της εκδόσεως και δημοσιεύσεως της αποφάσεως ΟΛΑΠ 31/1997, πάγια νομολογία⁶⁵.

---

⁶³ Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 651 – 652, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 22.

⁶⁴ ΑΠ 630/1992 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 31/1997 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1/2002 – ΔΕΕ 2002 σελ. 607, ΑΠ 224/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσσαλ 6176/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 23, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006 σελ. 646, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995 σελ. 26 – 27.

⁶⁵ ΑΠ 634/1980 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΟΛΑΠ 31/1997 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 917/1999 – ΔΕΕ 1999 σελ. 1291, ΑΠ 725/2000 – ΔΕΕ 2001 σελ. 169, ΑΠ 1/2002 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 893/2008 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1733/2008 – ΔΕΕ 2009 σελ. 452, ΑΠ 28/2017 – ΔΕΕ 2018 σελ. 896, ΕφΛαρ 690/2001 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΡόδου 11/2010 – ΔΕΕ 2010 σελ. 437, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 121, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Τραπεζών και Τραπεζικών Συμβάσεων*, εκδόσεις Ius, 2004, σελ. 669, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 657, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 108, Πανταζόπουλος, Π. – Γρηγοριάδης, Λ.

Η ανωτέρω απόφαση της Ολομελείας του Αρείου Πάγου επέλυσε ένα ακανθώδες νομικό ζήτημα για το οποίο είχαν εκδοθεί και αντίθετες αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, επιλέγοντας να ακολουθήσει τη γερμανική θεωρία του αλληλόχρεου λογαριασμού⁶⁶. Σύμφωνα με τη γερμανική θεωρία, ως αναφέραμε και ανωτέρω στην ενότητα I.2, οι απαιτήσεις με την είσοδό τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό χάνουν την αυτοτέλειά τους, όχι όμως και τον νομικό χαρακτηρισμό τους και με το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού δημιουργείται νέα και αυτοτελής απαίτηση εκ του καταλοίπου, της οποίας γενεσιουργός λόγος είναι ο ίδιος ο αλληλόχρεος λογαριασμός, ενώ το οριστικό κλείσιμο αυτού είναι η αιτία του ληξιπροθέσμου της⁶⁷.

II.B.2 Συνομολόγηση τοκοχρεωλυτικού δανείου ως αλληλόχρεου λογαριασμού

Παγίως η νομολογία δέχεται ότι κάθε συνομολόγηση, σύμφωνα με την οποία το τοκοχρεωλυτικό δάνειο χαρακτηρίζεται από τα συμβαλλόμενα μέρη ως αλληλόχρεος λογαριασμός, είναι παράνομη, διότι με αυτόν τον τρόπο η τράπεζα προσπορίζεται εμμέσως τα ωφελήματα που παρέχονται με το άρθρο 112 ΕισΝΑΚ και ιδίως τον ανά τρίμηνο ανατοκισμό της οφειλής⁶⁸.

Όπως συνάγεται, δε, από τα άρθρα 806 και 807 ΑΚ με τη σύμβαση έντοκου δανείου ο δανειστής μεταβιβάζει κατά κυριότητα χρήματα στον δανειολήπτη, ενώ ο τελευταίος έχει υποχρέωση να τα αποδώσει κατά τα συμφωνηθέντα. Ο χρόνος και ο τρόπος απόδοσης είναι εκ των προτέρων καθορισμένος και είναι τελείως διαφορετικός από τη λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού. Οι δοσοληψίες από το έντοκο

«Αλληλόχρεος Λογαριασμός» στο Τριανταφυλλάκης, Γ. (επιμ.) *Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014, σελ. 87.

⁶⁶ Ενδεικτικά αντίθετες νομολογίες και θεωρία πριν την ΟΛΑΠ 31/1997 είναι η αναιρεθείσα ΕφΛαρ 439/1994 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1355/1979 – ΝοΒ 1980 σελ. 764, ΕφΘεσσαλ 3449/1988 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 2582/1990 – Αρμ 1990 σελ. 1196, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 72 – 73.

⁶⁷ ΑΠ 263/1998 – ΔΕΕ 1998 σελ. 614, Εφαθ 316/2000 – ΔΕΕ 2000 σελ. 740, Εφαθ 7385/1999 – ΔΕΕ 1999 σελ. 739, ΠΠρΚαλαμάτας 162/2001 – ΔΕΕ 2002 σελ. 307.

⁶⁸ ΑΠ 79/1995 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 543/1998 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1795/2007 – ΤΝΠ ΝΟΝΟΣ, ΤρΕφΘεσσαλ 736/2018 – ΔΕΕ 2018 σελ. 1327, Εφαθ 3345/1999 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΘεσσαλ 3078/2002 – ΔΕΕ 2003 σελ. 958, ΠΠρΑθ 762/2009 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4313/2010 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4940/2010 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΑθ 4475/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΚορ 251/2012 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΘεσσαλ 7402/2015 – ΕφΑΔΠολΔ 2015 σελ. 802, ΜΠρΛιβ 87/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΛιβ 126/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΚατερ 18/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 47 - 48

δάνειο, άλλως τοκοχρεωλυτικό, εκ της φύσης τους, δεν δύνανται να εξυπηρετηθούν με τήρηση ανοικτού λογαριασμού, καθώς κάθε δόση είναι διακριτή και διατηρεί την αυτοτέλεια και ατομικότητά της, ενώ το συνολικό ποσόν εκάστης δόσης ουσιαστικά είναι το άθροισμα επιμέρους ποσών τα οποία προέρχονται από διαφορετικές αιτίες (π.χ. κεφάλαιο, τόκοι κλπ). Περαιτέρω στο τοκοχρεωλυτικό δάνειο δε νοείται περιοδικό κλείσιμο του λογαριασμού παρακολουθήσεώς του, ούτε και ο ανά τρίμηνο ανατοκισμός του χρεωστικού καταλοίπου, διότι κάθε δόση περιέχει και άληκτους τόκους, οι οποίοι δεν επιτρέπεται να τοκίζονται⁶⁹. Υπό τα ανωτέρω παγίως κρίνεται από τη νομολογία ότι η φύση του αλληλόχρεου λογαριασμού αντιδιαστέλλεται με αυτή του τοκοχρεωλυτικού δανείου.

Διαφορετική είναι η προβλεπόμενη περίπτωση στο αρ. 67 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, όπου ορίζεται ότι «*Παν απλούν χρεωλυτικόν ενυπόθηκον δάνειον δύναται να τραπή εις επ` ανοικτώ λογαριασμό και τανάπαλιν ...*» με απλή συμβολαιογραφική πράξη μεταξύ της δανείστριας και του οφειλέτη, καθώς, όπως έχει κριθεί, αυτό προϋποθέτει ότι τηρήθηκε ο ίδιος ανοικτός λογαριασμός και για τη σύμβαση πίστωσης, κατά το αρ. 50 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, και ότι είναι και εκ φύσεως δυνατή η τήρησή του⁷⁰.

Π.Β.3 Ακυρότητα επιδοθείσας επιταγής προς πληρωμή κατά το ΝΔ 17.7/13.8.1923

Με την ψήφιση του ΠΔ 503/1985 (ΚΠολΔ) διατηρήθηκαν σε ισχύ με την περ. 3 του αρ. 52 ΕισΝΚΠολΔ, πλην των αρ. 60, 63, 92 και 94, οι ειδικές διατάξεις του ΝΔ 17.7/13.8.1923, όπως έως τότε είχαν τροποποιηθεί. Στην δανειοδότηση ή, άλλως, πίστωση με αλληλόχρεο λογαριασμό δύνανται να εφαρμόζονται οι διατάξεις του εν λόγω νομοθετικού διατάγματος, οι οποίες αφορούν ειδικούς δικονομικούς κανόνες εφαρμοζόμενους επί αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως ορίζεται στα άρθρα του 35 και 48, όταν καταστεί απαιτητή η ασφαλισμένη απαίτηση⁷¹.

Όσον αφορά την σύσταση ενεχύρου προς εμπράγματα ασφάλεια σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, απαιτείται η σύσταση του ενεχύρου να έχει συναφθεί είτε συμβολαιογραφικώς, είτε με ιδιωτικό έγγραφο και το ενεχυρασθέν πράγμα να έχει παραδοθεί⁷². Σε περίπτωση κατά την οποία, εξ οιασδήποτε αιτίας (π.χ.

⁶⁹ Οράτε την αυτή νομολογία στην ανωτέρω υπ' αριθ. 68 υποσημείωση.

⁷⁰ ΕφΑθ 3345/1999 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷¹ Αρ. 40 και 53 του ΝΔ 17.7/13.8.1923.

⁷² Αρ. 36 παρ. 1 και 2 του ΝΔ 17.7/13.8.1923.

καταγγελίας), κλείσει οριστικά ο αλληλόχρεος λογαριασμός και καταστεί αμέσως απαιτητό το κατάλοιπό του η πιστώτρια ανώνυμη εταιρία δικαιούται να προβεί αμέσως σε αναγκαστική εκτέλεση επιδίδοντας αντίγραφο εξ απογράφου με επιταγή προς πληρωμή κάτωθι της οποίας, κατά τα οριζόμενα της παρ. 3 του αρ. 47 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, πρέπει απαραίτητως να αναφέρεται η κίνηση του λογαριασμού και το χρεωστικό υπόλοιπό του.

Προς επίσπευση διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως δυνάμει του ΝΔ 17.7/13.8.1923, απαιτείται η σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό να έχει περιβληθεί συμβολαιογραφικό τύπο κατά το αρ. 50 του άνω ΝΔ και η απαίτηση να έχει εξασφαλισθεί εμπραγμάτως με υποθήκη. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση υποθήκης και όχι σε περίπτωση υποθήκης από τραπεύσα προσημείωση ή υποθήκης δυνάμει των διατάξεων των αρ. 1262 (: τίτλος εκ του νόμου) και 1263 ΑΚ (: τίτλος από δικαστική απόφαση)⁷³. Στη σύμβαση αυτή πρέπει να αναφέρονται οι όροι της πίστωσης (: δανείου) και η παραχώρηση της υποθήκης. Μόνον κατόπιν του οριστικού κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού η πιστώτρια ανώνυμη εταιρία δύναται να επιδώσει επιταγή προς πληρωμή με αναφορά της κινήσεως και του χρεωστικού υπολοίπου του λογαριασμού, κατά τα οριζόμενα της παρ. 3 του αρ. 47 του ΝΔ 17.7/13.8.1923 κατά παραπομπή της παρ. 2 του αρ. 65 του ίδιου ΝΔ, και κατόπιν να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση για το ενυπόθηκο ακίνητο μόνον⁷⁴.

Κατά τα οριζόμενα στον ισχύοντα ΚΠολΔ, προϋπόθεση κινήσεως διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως είναι η ύπαρξη εκτελεστού τίτλου κατά το αρ. 904, ενώ η απαίτηση για την οποία επισπεύδεται η εκτέλεση πρέπει να είναι βεβαία, δηλαδή μη εξαρτώμενη από αίρεση, και ορισμένη κατά ποσότητα και ποιότητα κατά το αρ. 916 ΚΠολΔ, ήτοι εκκαθαρισμένη⁷⁵. Οι ειδικές δικονομικές διατάξεις του ΝΔ 17.7/13.8.1923

---

⁷³ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 424, Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992, σελ. 360, Σταματόπουλος, Β. *Αξιολογικές σταθμίσεις στη σύγκρουση και την ικανοποίηση συμφερόντων πλειόνων δανειστών – Ειδικά ζητήματα αναγκαστικής εκτελέσεως εκ του ΝΔ της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών»*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 504 επ.

⁷⁴ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 458, Σταματόπουλος, Β. *Αξιολογικές σταθμίσεις στη σύγκρουση και την ικανοποίηση συμφερόντων πλειόνων δανειστών – Ειδικά ζητήματα αναγκαστικής εκτελέσεως εκ του ΝΔ της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών»*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 504 επ.

⁷⁵ Γέσιου – Φαλτσή Π., *Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης : Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Β' έκδοση 2017, σελ. 411, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ.

εισάγουν αποκλίσεις εκ των οριζομένων στον ΚΠολΔ και εφαρμόζονται μόνον επί των εκεί ειδικώς ρυθμιζόμενων περιπτώσεων. Αν και προβλέπεται ως τίτλος εκτελεστός το συμβολαιογραφικό έγγραφο στην περ. δ' της παρ. 2 του αρ. 904 ΚΠολΔ, κατά την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης με ενυπόθηκη συμβολαιογραφική σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό η απαίτηση δεν είναι εκκαθαρισμένη κατ' αρ. 916 ΚΠολΔ, διότι εκ της φύσεως του αλληλόχρεου λογαριασμού δεν είναι εκ των προτέρων γνωστό το οριστικό κατάλοιπο⁷⁶. Για την κίνηση της αναγκαστικής εκτελέσεως οι διατάξεις του ΝΔ 17.7/13.8.1923 δεν προβλέπουν την έκδοση απογράφου, όπως προβλέπεται στο αρ. 918 ΚΠολΔ⁷⁷. Εδώ οι διατάξεις του ΝΔ 17.7/13.8.1923 εισάγουν δικονομική παρέκκλιση με την παρεχόμενη δυνατότητα επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης με επίδοση επιταγής προς πληρωμή. Η δικονομική παρέκκλιση αυτή τελεί υπό την προϋπόθεση που προβλέπεται στην παρ. 3 του αρ. 47 της αναφοράς της κινήσεως του λογαριασμού, δηλαδή παράθεσης όλων των κονδυλίων του, με απόσπασμα των βιβλίων της πιστώτριας όπου θα αναφέρεται και το χρεωστικό υπόλοιπο, άλλως η επιταγή ακυρώνεται λόγω αοριστίας από το δικαστήριο και χωρίς την επίκληση δικονομικής βλάβης⁷⁸. Η αναγκαιότητα του περιεχομένου αυτού της επιταγής προς πληρωμή κατά τα οριζόμενα στην παρ. 3 του αρ. 47 του άνω ΝΔ υπαγορεύεται για την προστασία του οφειλέτη, ο οποίος σε διαφορετική περίπτωση θα αιφνιδιασθεί, ώστε να έχει τον απαραίτητο χρόνο να σκεφθεί και να επιλέξει είτε να συμμορφωθεί εκουσίως καταβάλλοντας την οφειλή του στην δανείστρια, είτε να αμυνθεί αποτελεσματικά⁷⁹.

Στην επίσπευση αναγκαστικής εκτελέσεως επί ενεχυρασμένων πραγμάτων με

Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 187, Νίκας, Ν. Θ. *Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 242.

⁷⁶ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 460.

⁷⁷ Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 195, Σταματόπουλος, Β. *Αξιολογικές σταθμίσεις στη σύγκρουση και την ικανοποίηση συμφερόντων πλειόνων δανειστών – Ειδικά ζητήματα αναγκαστικής εκτελέσεως εκ του ΝΔ της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών»*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 504 επ.

⁷⁸ ΑΠ 786/1996 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 667/2001 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1267/2004 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 909/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΚαρδ 174/1992 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΡοδου 61/2005 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕιρΚαβ 99/2003 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 232, Νίκας, Ν. Θ. *Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012, σελ. 294 – 295.

⁷⁹ ΕιρΚαβ 99/2003 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

απαίτηση η οποία πηγάζει από σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, ισχύουν κατ' αναλογία οι ίδιες αποκλίσεις. Η αναγκαστική εκτέλεση άρχεται με την επίδοση επιταγής προς πληρωμή υπό τις προϋποθέσεις του αρ. 47 παρ. 3 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, άλλως είναι άκυρη ως ήδη αναφερθήκαμε ανωτέρω. Η επίδοση της άνω επιταγής προς πληρωμή αναπληρώνει τον εκτελεστό τίτλο κατά το αρ. 904 ΚΠολΔ, ο οποίος ελλείπει στην περίπτωση αυτή⁸⁰.

II.B.4 Μεταβίβαση και εκχώρηση απαιτήσεων από αλληλόχρεο λογαριασμό κατά τον Ν. 4354/2015.

Η σύμβαση πώλησης και μεταβίβασης απαιτήσεων μη εξυπηρετούμενων κάθε είδους χορηγούμενων δανείων και πιστώσεων από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα ρυθμίστηκε με το αρ. 3 του Ν. 4354/2015, ο οποίος έχει ήδη τροποποιηθεί αρκετές φορές από την ψήφισή του καταλαμβάνοντας πλέον και εξυπηρετούμενα δάνεια ή πιστώσεις (παρ. 1 του αρ. 70 του Ν. 4389/2016). Στο αρ. 2 του ίδιου νόμου ρυθμίζεται η περίπτωση συμβάσεων ανάθεσης διαχείρισης χορηγούμενων ή χορηγηθέντων δανείων και πιστώσεων.

Όσον αφορά την μεταβίβαση και εκχώρηση της απαίτησης από αλληλόχρεο λογαριασμό στα πλαίσια του Ν. 1905/1990, ο οποίος αφορά την σύμβαση factoring με αντικείμενο και την εκχώρηση μη γεγενημένων απαιτήσεων, ο Άρειος Πάγος, αναιρώντας εφετειακή απόφαση που απέρριψε ως μη νόμιμη την προβληθείσα ένσταση ανεκχώρητου, έκρινε ότι το αρ. 2 παρ. 5 του άνω νόμου περί της κατισχύσεώς του έναντι συμφωνιών ανεκχώρητου πρέπει να ερμηνευθεί στενά λόγω του εξαιρετικού του χαρακτήρα, επικαλούμενο και τις διατάξεις των αρ. 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος και του αρ. 361 ΑΚ. Έκρινε, ακόμη, ότι η σύμβαση αλληλόχρεου λογαριασμού δεν υπάγεται στην περίπτωση του αρ. 2 παρ. 5 του Ν. 1905/1990, διότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός έχει ευρύτερο περιεχόμενο από την «*παρακολουθηματική συνέπεια*» του ανεκχώρητου των απαιτήσεων και έτερο σκοπό⁸¹.

Η ιδιαιτερότητα του νομικού ζητήματος της δυνατότητας ή μη μεταβιβάσεως και εκχωρήσεως της απαίτησης από σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό έχει ως αποτέλεσμα την διαφορετικότητα νομικών απόψεων στη θεωρία. Έχει υποστηριχθεί ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός στις συμβάσεις πίστωσης έχει σκοπό μόνον «*στην τεχνική εξυπηρέτηση της βασικής εναλλακτικής σχέσης ... και στη*

⁸⁰ ΑΠ 1267/2004 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸¹ ΑΠ 667/2010 – ΧρηΔικ 2011 σελ. 448. Η αναιρεθείσα απόφαση είναι η ΕφΑθ 5634/2004 – ΔΕΕ 2005 σελ. 58.

συμψηφιστική εκκαθάριση των αμοιβαίων απαιτήσεών τους», οπότε, κατά την άποψη αυτήν, πρέπει να περισωθεί το κύρος των σχετικών συμβάσεων μεταβίβασης και εκχώρησης, η οποία λαμβάνει χώρα δυνάμει των διατάξεων του Ν. 1905/1990 και του Ν. 3156/2003, διότι εξυπηρετούν πολυεπίπεδους οικονομικούς σκοπούς ενώ δεν βλάπτονται τα συμφέροντα των οφειλετών από αλληλόχρεο λογαριασμό⁸². Αντίθετα, υποστηρίζεται η άποψη ότι εξαιτίας του χαρακτήρα του ανεκχώρητου των επιμέρους κονδυλίων και του προσωρινού καταλοίπου του αλληλόχρεου λογαριασμού αντικείμενο μεταβίβασεως, στα πλαίσια του Ν. 4354/2015, δύναται να είναι μόνον το κατάλοιπο που θα προκύψει κατόπιν του οριστικού κλεισίματός του⁸³.

Παρόμοια με τις διατάξεις των Ν. 1905/1990 και Ν. 3156/2003 νομικής φύσεως ζητήματα εντοπίζονται και στις συμβάσεις περί μεταβίβασεως και εκχωρήσεως απαιτήσεων δυνάμει του Ν. 4354/2015 από τραπεζική σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό στην περίπτωση που δεν εξυπηρετείται και δεν έχει ακόμη καταγγελθεί η σύμβαση ή, ακόμη, και όταν πρόκειται για εξυπηρετούμενη πίστωση. Στο εδ. β' της παρ. 3 του αρ. 3 του Ν. 4354/2015 υπάρχει ανάλογη πρόβλεψη με τις ανωτέρω διατάξεις για το ανεκχώρητο της απαιτήσεως με διαφορετική, όμως, νομοτεχνική διατύπωση, η οποία ορίζει ότι η τυχόν συμφωνία μεταξύ δανειολήπτη και πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος περί του ανεκχώρητου της απαιτήσεως δεν αντιτάσσεται στον εκδοχέα. Το δημιουργούμενο νομικό ζήτημα πρέπει να ειπωθεί, κατά την άποψή μας, έχοντας ως γνώμονα και αφετηρία τη νομική φύση των συμβάσεων πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ανωτέρω στην παρούσα εργασία, κατά την ορθότερη κατά τη γνώμη μας άποψη, με τη σύναψη της σύμβασης πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό συνάπτονται συγχρόνως δύο συμβάσεις, η μεν πρώτη είναι η αφορώσα την κύρια σύμβαση πίστωσης, και η δε δεύτερη η αφορώσα την παρεπόμενη σύμβαση – πλαίσιο του αλληλόχρεου λογαριασμού⁸⁴.

---

⁸² Ρούσσης, Δ.Κ. *Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιτλοποίησης απαιτήσεων*, ΧρηΔικ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 383 επ.

⁸³ Τσολακίδης, Ζ. Ν. *Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, ΧρΙδ, τόμος 16, Π. Ν. Σάκκουλας, έτος 2016, σελ. 647.

⁸⁴ ΕφΑθ 7318/2013 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813, ΜΕΦΠειρ 638/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 516, ΤρΕφΛαρ 15/2017 – ΔΕΕ 2018 σελ. 89, ΜΕΦΛαμ 117/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 39 – 42, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 642 – 643, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία*

Η τήρηση του αλληλόχρεου λογαριασμού, όμως, είναι δυνατή εφόσον υπάρχει ενεργής συναλλακτική σχέση την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη με συμφωνία τους την υπήγαγαν, η οποία στην προκειμένη περίπτωση είναι η σύμβαση πίστωσης. Η σύμβαση πίστωσης εξυπηρετείται τεχνικά από τη σύμβαση πλαίσιο του αλληλόχρεου λογαριασμού και οι απαιτήσεις, οι οποίες εισέρχονται ως κονδύλια στον αλληλόχρεο λογαριασμό, χάνουν μεν την αυτοτέλειά τους αλλά δεν χάνουν τον νομικό τους χαρακτήρα⁸⁵. Επομένως, και η συνολική απαίτηση από τη σύμβαση πίστωσης, η οποία υπήχθη σε αλληλόχρεο λογαριασμό, δεν χάνει τον νομικό της χαρακτήρα, ο οποίος είναι η πίστωση ή άλλως το δάνειο και είναι δυνατή η μεταβίβαση και εκχώρηση της συνολικής απαίτησης. Άλλωστε η σύμβαση πλαίσιο του αλληλόχρεου λογαριασμού, ως προείπαμε, εξυπηρετεί τεχνικά και αποκλειστικά τη σύμβαση πίστωσης. Επιπλέον, πρέπει να τονισθεί ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός δεν είναι νομοθετικά μια θεσμοθετημένη σύμβαση (: επώνυμη), αλλά είναι μια σύμβαση εθιμικά διαμορφωμένη από τις συναλλαγές και, επομένως, είναι δυνατόν να εξελιχθεί περαιτέρω και αυτός λειτουργικά ώστε να ικανοποιεί τις συνεχώς νέες δημιουργούμενες ανάγκες των συναλλαγών⁸⁶.

Η Τράπεζα έχει πάντα το δικαίωμα εκ του 112 παρ. 2 ΕισΝΑΚ να καταγγείλει οποτεδήποτε τον αλληλόχρεο λογαριασμό και, ως εκ τούτου, να καταστεί το συνολικό κατάλοιπο της σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό αμέσως απαιτητό. Η Τράπεζα, επιπλέον, δύναται να κλείσει την πίστωση που έδωσε με ανοικτό λογαριασμό οποτεδήποτε θελήσει κατά το αρ. 47 παρ. 2 του ΝΔ 17.7/13.8.1923⁸⁷. Ως προς τη νομική φύση της, η καταγγελία είναι δήλωση βουλήσεως, άτυπη, μονομερής και απευθυντέα με την οποία ασκείται διαπλαστικό δικαίωμα του καταγγέλλοντος επί σκοπώ λύσεως μια διαρκούς έννομης σχέσης, ενώ δύναται αυτή να είναι είτε ρητή, είτε σιωπηρή⁸⁸.

και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 21.

⁸⁵ ΑΠ 54/1990 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 630/1992 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 646, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 26.

⁸⁶ Βλ. την προβληματική στο Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993, σελ. 78.

⁸⁷ Βλ. και Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 58 – 60, Βερβερίδης, Ν. *Σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό, ερμηνεία – νομολογία – πρακτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009, σελ. 59.

⁸⁸ Βλ. ΑΠ 925/2002 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΘεσσαλ 11313/2017 – ΕφΑΔΠολΔ 2019 σελ. 221, καθώς και

Κατά τη άποψή μας, με την πλήρωση όλων των προϋποθέσεων που θέτει ο Ν. 4354/2015 για τη μεταβίβαση και εκχώρηση απαιτήσεων από πιστώσεις και τη συντέλεση όλων των προβλεπομένων ενεργειών, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, η οποία αφορά μεταβίβαση και εκχώρηση της σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, και με την καταχώρηση στο δημόσιο βιβλίο του αρ. 3 του Ν. 2844/2000 ταυτόχρονα καταγγέλλεται σιωπηρώς από την Τράπεζα η σύμβαση – πλαίσιο του αλληλόχρεου λογαριασμού. Η σιωπηρή καταγγελία συνάγεται καθ' ερμηνεία κατ' αρ. 173 ΑΚ της συμπεριφοράς της Τράπεζας, ήτοι της σύναψης και του περιεχομένου της σύμβασης μεταβίβασης και εκχώρηση της απαίτησης προς την εταιρία ειδικού σκοπού. Έτι περαιτέρω μόλις ενεργηθεί και η απαιτούμενη αναγγελία της παρ. 4 του αρ. 3 του Ν. 4354/2015, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ο οφειλέτης λαμβάνει γνώση κατά τους όρους του αρ. 167 ΑΚ της σιωπηρής καταγγελίας, η οποία έκτοτε παράγει τα έννομα αποτελέσματά της. Αυτό έρχεται σε πλήρη ευθυγράμμιση και με την πρόβλεψη της παρ. 4 εδ. γ' του άρθρου 3 του Ν. 4354/2015, όπου προβλέπεται ότι η «Καταβολή προς το πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα πριν από την αναγγελία ελευθερώνει τον δανειολήπτη έναντι του μεταβιβάζοντος και των ελκόντων δικαιώματα από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου». Με τη συντέλεση της μεταβίβασης και την εκχώρησης της συνολικής απαίτησης εκ της πίστωσης μετά της εννόμου σχέσεώς της, το κατάλοιπο του αλληλόχρεου λογαριασμού θα εμφανίζει μηδενικό υπόλοιπο. Επομένως, με την περιέλευση της σιωπηρής καταγγελίας του αλληλόχρεου λογαριασμού στον αποδέκτη μαζί με την αναγγελία καταχωρήσεως της σύμβασης μεταβίβασης και εκχώρησης δεν θα επηρεασθεί η σύμβαση πίστωσης, η οποία θα συνεχίσει να λειτουργεί κατά τα συμφωνηθέντα μεταξύ του οφειλέτη και του εκδοχέα, παράγοντας όλα τα έννομα αποτελέσματά της ως πιστωτική σύμβαση μη εφαρμοζόμενων, όμως, των διατάξεων της νομοθεσίας που συνδέονται στενά με την λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού.

II.B.5 Εξωλογιστικός προσδιορισμός τόκων αλληλόχρεου λογαριασμού και εμπορικά βιβλία

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν, σύμφωνα με το αρ. 150 του Ν. 4261/2014, να παύουν τη λογιστικοποίηση των τόκων προερχομένων από τις εν γένει συμβάσεις δανείων και χορηγούμενων πιστώσεων και να προβαίνουν σε εξωλογιστικό προσδιορισμό τους όταν «...μετά τη συμπλήρωση χρονικού διαστήματος κατά το οποίο

τα αναλύόμενα κατωτέρω στην υποενότητα II.B.6.

λογισθέντες τόκοι επί των δανείων ή λοιπών πιστώσεων αυτών παραμένουν ανείσπρακτοι και το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες προκειμένου περί οφειλών από δάνεια προς φυσικά πρόσωπα που εξασφαλίζονται πλήρως με ακίνητα και τους τρεις (3) μήνες προκειμένου για οφειλές από λοιπές πιστοδοτήσεις...». Ο εξωλογιστικός προσδιορισμός των τόκων περιλαμβάνει και τους τυχόν τόκους υπερημερίας και τους εξ ανατοκισμού τόκους, ενώ θα πρέπει να λογιστικοποιούνται από τα πιστωτικά ιδρύματα όταν και εφόσον εισπράττονται. Ειδικά για πιστώσεις ή δάνεια τα οποία χορηγήθηκαν από τα πιστωτικά ιδρύματα με σύμβαση αλληλόχρεων λογαριασμών ορίζεται ότι θα πρέπει να υπάρχει ισόποση πίστωση των τηρούμενων λογαριασμών τους εντός τριμήνου από τον λογισμό μη εισπραττόμενων τόκων που προσαύξησαν το χρεωστικό υπόλοιπό τους. Σε διαφορετική περίπτωση πρέπει να παύσει από τα πιστωτικά ιδρύματα ο εκτοκισμός τους.

Η ανωτέρω αναφερόμενη διάταξη είναι η δεύτερη και τελευταία τροποποίηση των διατάξεων που ρύθμιζαν το ζήτημα του εξωλογιστικού προσδιορισμού των τόκων. Οι προγενέστερες ήταν η παρ. 1 του άρθρου 27 του ν.2076/1992 και η παρ. 1 του άρθρου 92 του ν. 3601/2007. Με την εν λόγω διάταξη ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις λογιστικοποίησης ή μη στον ισολογισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων των καθυστερούμενων τόκων και δεν επηρεάζεται το νόμιμο δικαίωμα δικαστικής επιδίωξης τους από την δανειστρία τράπεζα, το οποίο ερείδεται είτε στη σύμβαση είτε στις σχετικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας (αρ. 296 ΑΚ και αρ. 110 – 112 ΕισΝΑΚ)⁸⁹.

Ενδεχομένως, όμως, να δημιουργούταν νομικό ζήτημα ως προς την αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των λογαριασμών παρακολούθησης και προσδιορισμού εξωλογιστικών τόκων, εάν η τήρησή τους δεν προβλεπόταν νομοθετικά. Όμως στις Τράπεζες δίδεται η δυνατότητα, σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών του ΠΔ 384/1992, το οποίο ίσχυε έως την 31 Δεκεμβρίου 2014, να παρακολουθούν εξωλογιστικά τον εκτοκισμό των επισφαλών απαιτήσεών τους μέσω τήρησης λογαριασμών τάξεως⁹⁰. Η δυνατότητα αυτή διατηρήθηκε σε ισχύ με την πρόβλεψη της παρ. 9 του αρ. 3 του Ν. 4308/2014 ότι κάθε οντότητα, εναλλακτικά, δύναται να εφαρμόζει το σχέδιο λογαριασμών που ίσχυε κατά την 31 Δεκεμβρίου 2014. Τα εμπορικά βιβλία που τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα, αλλά και όλοι οι υπόχρεοι,

---

⁸⁹ ΑΠ 490/2004 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσσαλ 3236/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΗρακλ 33/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹⁰ Στην τήρηση των εξωλογιστικών τόκων σε λογαριασμό τάξεως αναφέρεται και η απόφαση ΠΠρΘεσσαλ 3236/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ταυτίζονται με τα λογιστικά βιβλία τους⁹¹. Εκ του μείζονος στο έλασσον όταν έχει συνομολογηθεί μεταξύ δανειστή και δανειολήπτη δικονομική συμφωνία περί πλήρους αποδεικτικής ισχύος των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων πιστωτικού ιδρύματος, η δικονομική συμφωνία αυτή καλύπτει και τα εξαχθέντα αποσπάσματα εκ των λογαριασμών τάξεως. Όπως συμβαίνει με κάθε συμφωνία, η οποία ερμηνεύεται κατά τα οριζόμενα στο αρ. 173 ΑΚ και σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστης, τα αποσπάσματα εκ των εμπορικών βιβλίων του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να είναι συνταγμένα σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους, ως εξαγόμενα άλλωστε από τα ήδη τηρούμενα εμπορικά βιβλία του πιστωτικού ιδρύματος.

Ζήτημα, κατά την άποψή μας, γεννάται ως προς την διαδικαστική προϋπόθεση έγγραφης απόδειξης στην περίπτωση που εκδίδεται διαταγή πληρωμής αιτήσεως της δανειστριάς τράπεζας. Το ζήτημα εντοπίζεται στην πλήρη ή όχι αποδεικτική δύναμη των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων της Τράπεζας επί τη βάση δικονομικής συμφωνίας, όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν συνέταξε νομίμως τα εμπορικά του βιβλία διότι ενέγραψε τους εξωλογιστικούς τόκους όχι σε ειδικό λογαριασμό τάξεως, αλλά στο λογαριασμό ο οποίος παρακολουθούσε την πίστωση και στον οποίο εγγράφονταν όλες οι χρεοπιστώσεις και το οριστικό κατάλοιπο, μαζί με τις νόμιμες εγγραφές κάθε είδους τόκων, της καταγγελθείσας σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό. Τα ανωτέρω αποτελούν συνήθη τραπεζική πρακτική η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη μη νόμιμη σύνταξη των εμπορικών βιβλίων και επομένως την απώλεια της δικονομικά πλήρους αποδεικτικής ισχύος τους κατά το αρ. 448 σε συνδυασμό με τις περ. α' και β' του αρ. 444 ΚΠολΔ. Θεωρούμε ευνόητο ότι και η τυχόν συναφθείσα μεταξύ των συμβαλλομένων δικονομική συμφωνία περί πλήρους αποδεικτικής δύναμης των αποσπασμάτων των εμπορικών βιβλίων υπάγεται στον ίδιο ως άνω περιορισμό νόμιμης σύνταξής τους.

Π.Β.6 Οριστικό κλείσιμο αλληλόχρεου λογαριασμού και καταγγελία της σύμβασης

Ως προελέχθη στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, ο αλληλόχρεος λογαριασμός δύναται να κλείνει περιοδικά και σε χρονικά διαστήματα όχι μικρότερα από τρεις μήνες, ενώ σε περίπτωση ελλείψεως συμφωνίας το περιοδικό κλείσιμο

---

⁹¹ ΑΠ 35/2011 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1/2016 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 8766/1996 – ΔΕΕ 1997 σελ. 59, ΠΠρΛαρ 38/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΜΠρΓυθειού 35/2017 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 7/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΛαρ 38/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

λαμβάνει χώρα ανά εξάμηνο⁹². Επίσης κάθε συμβαλλόμενο μέρος δύναται μονομερώς οποτεδήποτε με καταγγελία του να θεωρήσει ότι έκλεισε ο αλληλόχρεος λογαριασμός οριστικά και να απαιτήσει άμεσα την καταβολή σε αυτόν του υπέρ του χρεωστικού καταλοίπου του⁹³.

Έχει κριθεί περαιτέρω ότι είναι σύννομη και έγκυρη η συμφωνία ότι οποιοδήποτε από τα μέρη μπορεί να κλείσει μονομερώς τον λογαριασμό οποτεδήποτε, χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση ή καταγγελία⁹⁴. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η σύμβαση του αλληλόχρεου λογαριασμού, εφόσον συνομολογήθηκε ως ορισμένου χρόνου, λύεται και με την πάροδό του, ενώ εάν συμφωνήθηκε ως αορίστου χρόνου λύεται με καταγγελία, όμως και στις δυο περιπτώσεις δύναται να λυθεί και με κοινή περί λύσης συμφωνία ρητή ή σιωπηρή⁹⁵. Το χρεωστικό κατάλοιπο, το οποίο προκύπτει κατά το οριστικό κλείσιμο από τους αμοιβαίους συμψηφισμούς των χρεοπιστώσεων του λογαριασμού, είναι και η μοναδική απαίτηση μεταξύ των μερών η οποία δύναται να επιδιωχθεί δικαστικά η είσπραξή της, καθώς το περιοδικό κλείσιμο του λογαριασμού δεν επιφέρει και τη λήξη της σύμβασης⁹⁶.

Όσον αφορά τη νομική φύση της καταγγελίας, αυτή είναι μονομερής, άτυπη και απευθυντέα δήλωση βουλήσεως, η οποία από την περιέλευσή της, κατά το αρ. 167 ΑΚ, σε αυτόν που απευθύνεται επέρχονται τα έννομα αποτελέσματά της *ex nunc* και διαπλάθεται εκ νέου μια έννομη κατάσταση⁹⁷. Σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα, όταν το διαπλαστικό δικαίωμα της καταγγελίας επιχειρείται από τρίτο πρόσωπο υπάγεται στο πραγματικό μέρος του αρ. 226 ΑΚ. Κρίθηκε νομολογιακά ότι η απόκρουση της εξώδικης καταγγελίας αλληλόχρεου λογαριασμού από τράπεζα επειδή

---

⁹² Αρ. 112 ΕισΝΑΚ.

⁹³ Αρ. 112 παρ.2 ΕισΝΑΚ, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813.

⁹⁴ ΑΠ 1227/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΘεσσαλ 31919/2007 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹⁵ Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 172.

⁹⁶ ΑΠ 1227/2006 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΔυτΜακ 3/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 56, Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος II, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006, σελ. 649, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 33 – 34.

⁹⁷ 11313/2007 ΜΠρΘεσσαλ – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, για τη θεωρία και τη νομική φύση της απευθυντέας ή μη δήλωσης βουλήσεως βλ. Παπαστερίου, Δ – Κλαβαβανίδου, Δ. *Δίκαιο της Δικαιοπραξίας*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2008, σελ. 117. Για τη νομική φύση της καταγγελίας στον αλληλόχρεο λογαριασμό βλ. Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 173 υποσημείωση με αριθ. 378, Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, εκδόσεις Ius, 1994, σελ. 59 – 60, Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995, σελ. 34.

δεν επιδείχθηκε κατά την επιχείρησή της το πληρεξούσιο έγγραφο του επιχειρούντος αυτήν, είχε ως αποτέλεσμα την απόλυτη ακυρότητά της και τη μη επέλευση των εννόμων αποτελεσμάτων της, τα οποία δεν δύνανται να επέλθουν ούτε καν με την εκ των υστέρων έγκρισή της, ακόμη και εάν ο πληρεξούσιος είχε πληρεξουσιότητα κατά την επιχείρηση της καταγγελίας. Ανακοπτόμενη διαταγή πληρωμής ακυρώθηκε με το αιτιολογικό ότι, εφόσον αποκρούστηκε νομίμως η ενεργηθείσα καταγγελία, η σύμβαση δεν έληξε και επομένως δεν κατέστη το κατάλοιπο του αλληλόχρεου λογαριασμού ληξιπρόθεσμο και απαιτητό⁹⁸. Η ανωτέρω, όμως, απόκρουση της καταγγελίας πρέπει να λάβει χώρα χωρίς υπαίτια καθυστέρηση από αυτόν που την αποκρούει και πάντα εντός των χρονικών ορίων που επιβάλλονται από την καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη και τις περιστάσεις.

II.B.7 Καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας και οριστικού κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού εκ μέρους των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Το δικαίωμα καταγγελίας εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος σχεδόν πάντα προβλέπεται ειδικώς στις έγγραφες συμβάσεις παροχής πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό. Σε κάθε, δε, περίπτωση προβλέπεται και στο νόμο και ειδικά στο αρ. 47 παρ.2 του ΝΔ 17.7/13.8.1923, όπου αναφέρεται ότι η πιστώτρια μπορεί να κλείσει τον λογαριασμό οποτεδήποτε θελήσει, αλλά και στο αρ. 112 παρ. 2 εδ. β' όπου προβλέπεται ότι καθένα από τα μέρη μπορεί οποτεδήποτε με καταγγελία του να θεωρήσει ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός έκλεισε οριστικά και συνακόλουθα ότι ο δικαιούχος του καταλοίπου έχει δικαίωμα να το απαιτήσει αμέσως. Κατά την πρακτική των πιστωτικών ιδρυμάτων η άσκηση του δικαιώματος της καταγγελίας ακολουθεί το οριστικό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού.

Νομολογιακά γίνεται δεκτό ότι η άσκηση του δικαιώματος της καταγγελίας από πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να κριθεί καταχρηστική κατά το αρ. 281 ΑΚ όταν, στην συγκεκριμένη περίπτωση, υπερβαίνει προφανώς τα διαγραφόμενα όρια που επιβάλλει η καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος⁹⁹. Η καταγγελία της σύμβασης πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό από πιστωτικό ίδρυμα και η είσπραξη της απαίτησής του, καταρχάς, εντάσσεται στο πλαίσιο της ικανοποίησης του θεμιτού συμφέροντός του κατά την άσκηση της δραστηριότητάς

⁹⁸ ΕφΔυτΜακ 3/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹⁹ ΑΠ 1472/2004 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1352/2011 – ΧρηΔικ 2012 σελ. 123, ΑΠ 1185/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 3104/2014 – ΔΕΕ 2014 σελ. 813, ΠΠρΠατρ 275/2015 – ΔΕΕ 2016 σελ. 514, ΠΠρΛαρ 38/2017 – ΕφΑΔΠολΔ 2017 σελ. 559, ΠΠρΡόδου 177/2018 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

του, αφού με τον τρόπο αυτόν διαχειρίζεται ελεύθερα την περιουσία του, ενώ γενικά αναγνωρίζεται ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, ως χρηματοδοτικοί οργανισμοί, επειδή ακριβώς επιδρούν άμεσα στην ανάπτυξη και λειτουργία των επιχειρήσεων μέσω της παροχής πίστωσης, έχουν αυξημένη ευθύνη και πρέπει να μεριμνούν για τα συμφέροντα των επιχειρήσεων πελατών τους εξαιτίας της διαρκούς έννομης σχέσης εμπιστοσύνης που δημιουργείται μεταξύ τους¹⁰⁰.

Η προβαλλόμενη καταχρηστικότητα της άσκησης καταγγελίας της σύμβασης πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό ερευνάται για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση *in concreto*, μόνη όμως η πρόκληση μεγάλης βλάβης στον οφειλέτη δεν αρκεί για να θεμελιώσει καταχρηστικότητα άσκησης αυτού του δικαιώματος αν δεν συνδέεται η άσκησή του και με άλλες περιστάσεις και ιδίως όταν η προηγηθείσα της καταγγελίας συμπεριφορά του δανειστή, σε συνδυασμό με την διαμορφωθείσα πραγματική κατάσταση έως την άσκησή της, δημιούργησαν την εύλογη πεποίθηση στον οφειλέτη ότι δεν θα ασκείτο το δικαίωμα αυτό κατά το χρόνο που ασκήθηκε¹⁰¹. Η κρίση περί καταχρηστικότητας άσκησης του δικαιώματος καταγγελίας εκ μέρους πιστωτικού ιδρύματος σε συνδυασμό με τη γνώση του τελευταίου ότι με αυτόν τον τρόπο οδηγεί τον οφειλέτη σε οικονομική καταστροφή ή όταν η καταγγελία κριθεί ότι ασκήθηκε χωρίς συμφέρον ή εύλογη αιτία και ταυτόχρονα προκαλεί ζημία στον οφειλέτη, δύναται κατά περίπτωση να θεμελιώσει αξίωση αποζημίωσης από τον τελευταίο, εφόσον πληρούνται οι όροι των διατάξεων των άρθρων 914 και 919 του ΑΚ¹⁰².

Κρίθηκε ότι όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν τηρήσει τη διαδικασία επίλυσης καθυστερήσεων που προβλέπεται από τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, η άσκηση του δικαιώματος καταγγελίας της σύμβασης δεν έρχεται, μεν, σε αντίθεση με απαγορευτική διάταξη νόμου κατά το αρ. 174 ΑΚ, επειδή συνιστά μόνον αθέτηση της υποχρέωσης του πιστωτικού ιδρύματος προς την εποπτεύουσα Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία ελέγχει την τήρησή του και δύναται να επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα, μπορεί όμως, δε, να θεμελιωθεί καταχρηστικότητα άσκησης του δικαιώματος της καταγγελίας συνδυαζόμενο και με άλλες περιστάσεις. Εν προκειμένω, κρίθηκε άκαιρη και καταχρηστική η καταγγελία και το κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος διότι με την προηγούμενη συναινετική συμπεριφορά του

---

¹⁰⁰ Βλ. την ίδια νομολογία της υποσημείωσης με αρ. 99.

¹⁰¹ ΑΠ 1472/2004 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰² ΕφΠατρ 146/1997 – ΔΕΕ 1997 σελ. 851, ΠΠρΑθ 1235/2001 – ΤΝΠ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΠρΚαλαμ 162/2001 – ΔΕΕ 2002 σελ. 307, ΠΠρΘεσσαλ 3088/2014 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΗρακλ 44/2016 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

συνέβαλε με τις λανθασμένες επιλογές και εκτιμήσεις του στην ανάληψη περαιτέρω επιχειρηματικού κινδύνου από τον οφειλέτη. Ήτοι παρόλη την παρασχεθείσα συναίνεση του πιστωτικού ιδρύματος σύμφωνα με το εξαγγελθέν επιχειρηματικό πλάνο, διέκοψε πρόωρα την έκδοση εγγυητικών επιστολών με αποτέλεσμα ο πιστούχος – πελάτης του αλυσιδωτά να οδηγηθεί στην αδυναμία εκπληρώσεως των υποχρεώσεών του προς αυτό¹⁰³.

Κατά το ίδιο ως άνω σκεπτικό, κρίθηκε επίσης καταχρηστική η καταγγελία του αλληλόχρεου λογαριασμού από πιστωτικό ίδρυμα διότι, εξαιτίας της προηγούμενης συναινετικής συμπεριφοράς του και μετέπειτα αρνήσεώς του προς παροχή πρόσθετου δανείου για ήδη εγκριθέν από αυτό επιχειρηματικό πλάνο πελάτη – πιστούχου του, το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα οδήγησε τον τελευταίο να περιέλθει σε υπερημερία ως προς την εξόφληση ληξιπρόθεσμων τόκων και δόσεων¹⁰⁴.

Περαιτέρω και η εσπευσμένη καταγγελία σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού από πιστωτικό ίδρυμα κρίθηκε καταχρηστική όταν ο οφειλέτης βρίσκεται σε πρόσκαιρη οικονομική αδυναμία, η οποία σαφώς υπερβαίνει τα όρια της αντοχής του, ιδίως όταν υπάρχει άμεση οικονομική εξάρτησή του από αυτό, ενώ παράλληλα δεν οφείλει σε έτερα τρίτα πρόσωπα και η απαίτηση είναι ασφαλισμένη εμπραγμάτως ή ενοχικώς. Η καλόπιστη συμπεριφορά επιβάλλει το πιστωτικό ίδρυμα να ανεχθεί μια εύλογη καθυστέρηση εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του οφειλέτη, όταν ο τελευταίος κινδυνεύει να υποστεί πλήρη οικονομική καταστροφή από την άσκηση του δικαιώματος της καταγγελίας και της, κατ' ακολουθίαν, υποχρεώσεως προς άμεση καταβολή της απαίτησης προς αυτό¹⁰⁵.

---

¹⁰³ ΠΠρΛαρ 38/2017 – ΕφΑΔΠολΔ 2017 σελ. 559, ΠΠρΗρακλ 33/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁴ ΠΠρΠατρ 104/2014 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁵ ΑΠ 1185/2019 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΠΠρΗρακλ 44/2016 – ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την παρούσα εργασία προσπαθήσαμε να αποδώσουμε με κατανοητό τρόπο την λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού. Παραθέσαμε σύντομα τις θεωρίες που αναπτύχθηκαν για αυτόν και επισημίναμε ότι η ελληνική νομολογία ακολουθεί τη γερμανική θεωρία μέσω της οποίας επιτυγχάνονται δικαιότερες λύσεις, ιδίως διότι μέσω αυτής δεν επέρχεται απόσβεση των ασφαλειών των εισερχόμενων απαιτήσεων, εν αντιθέσει με τη γαλλική θεωρία. Κατά τη γερμανική θεωρία οι απαιτήσεις χάνουν την αυτοτέλειά τους από της εισόδου τους στον αλληλόχρεο λογαριασμό, όμως δε χάνουν το νομικό χαρακτηρισμό τους. Ως αποτέλεσμα αυτού, με το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού συμψηφίζονται καθολικά οι εκατέρωθεν αποστολές των μερών που έγιναν κατά τη λειτουργία του και πλέον απαιτητό καθίσταται μόνον το οριστικό κατάλοιπο, το οποίο αποτελεί νέα αυτοτελή ενοχή στην οποία εισήχθησαν όλες οι απαιτήσεις μαζί με τις ασφάλειές τους. Στην πληρωμή του χρεωστικού καταλοίπου ενέχεται το μέρος εις βάρος του οποίου εμφανίζεται χρεωστικό κατά το οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού.

Έπειτα καταδείξαμε ότι η τραπεζική σύμβαση πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό δεν πρέπει να θεωρείται ως ενιαία σύμβαση και είναι δογματικά ορθότερο να αναλύεται σε δύο διακριτές μεταξύ τους συμβάσεις συγχρόνως καταρτισθείσες. Αυτό υπαγορεύεται κυρίως από τη φύση του αλληλόχρεου λογαριασμού ως σύμβασης πλαισίου, στην οποία δύνανται να υπαχθούν πλείονες συναλλακτικές σχέσεις μεταξύ των μερών.

Κατόπιν, στο δεύτερο κεφάλαιο, καταγράψαμε και αναδείξαμε τα κυριότερα θέματα άμυνας, τα οποία αφορούν οφειλέτες από συμβάσεις αλληλόχρεου λογαριασμού, μέσα από τη νομολογία και τη θεωρία. Ειδικότερα αναφερθήκαμε εκτενώς :

Α) στην ευθύνη αποχωρήσαντος ομορρύθμου εταίρου για το κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού ο οποίος κλείστηκε οριστικώς μετά την έξοδό του, η οποία ευθύνη του ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο έως το ύψος του, εις βάρος της ομόρρυθμης εταιρίας, χρεωστικού καταλοίπου το οποίο υπήρχε με την αντιπαραβολή των κονδυλίων κατά τη δεδομένη ημερομηνία της αποχωρήσεώς του,

Β) στην περίπτωση κατά την οποία τοκοχρεωλυτικό δάνειο χαρακτηρίζεται από τους συμβαλλόμενους ως αλληλόχρεος λογαριασμός, με συνέπεια τον παράνομο έμμεσο προσπορισμό των ωφελημάτων του αρ. 112 ΕισΝΑΚ από το πιστωτικό ίδρυμα,

Γ) στην ακυρότητα της επιδοθείσας επιταγής προς πληρωμή, εάν δεν έχουν ενσωματωθεί κάτωθι αυτής όλα τα κονδύλια χρεοπιστώσεων, κατά το ΝΔ

17.7/13.8.1923,

Δ) στην περίπτωση μεταβίβασης και εκχώρησης απαιτήσεων από αλληλόχρεο λογαριασμό κατά τον Ν 4354/2015, όπου αναφερόμενοι στην θεωρία έγινε ειδική μνεία για την ανάλογη περίπτωση μεταβίβασης και εκχώρησης μη γεγεννημένων απαιτήσεων κατά τον Ν 1905/1990, όπου ο Άρειος Πάγος με απόφασή του έκρινε ότι ο αλληλόχρεος λογαριασμός δεν δύναται να μεταβιβασθεί και εκχωρηθεί,

Ε) στην ακολουθούμενη τραπεζική πρακτική μη εγγραφής των εξωλογιστικών τόκων σε λογαριασμούς τάξεως, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τα εμπορικά βιβλία των πιστωτικών ιδρυμάτων να απεκδύουν την πλήρη αποδεικτική ισχύ τους,

ΣΤ) στην περίπτωση της, χωρίς υπαίτια καθυστέρηση, απόκρουσης της καταγγελίας σύμβασης αλληλόχρεου λογαριασμού, όταν η καταγγελία ενεργείται από αντιπρόσωπο, με έννομο αποτέλεσμα την απόλυτη ακυρότητά της, και

Ζ) στο ζήτημα της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος της καταγγελίας και του οριστικού κλεισίματος του αλληλόχρεου λογαριασμού από τα Πιστωτικά Ιδρύματα με αναφορά σε ενδεικτική περιπτωσιολογία από τη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων.

Εν τέλει, θεωρούμε ότι η παρούσα εργασία κάλυψε περιγραμματακά και, κατά το μέτρο του δυνατού, ανέλυσε την λειτουργία του αλληλόχρεου λογαριασμού, όπως παρατίθεται στη θεωρία και τη νομολογία, ενώ ταυτόχρονα κατέγραψε τα σημαντικότερα ζητήματα άμυνας του οφειλέτη από αλληλόχρεο λογαριασμό. Άλλωστε, όπως αναφερθήκαμε και στην εισαγωγή μας, η ενδελεχής και ολιστική ανάλυση του αλληλόχρεου λογαριασμού θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ακόμη και διδακτορικής διατριβής εξαιτίας της ευρύτατης λειτουργίας του στις συναλλαγές σε συνδυασμό με την πληθώρα της δημοσιευμένης νομολογίας επ' αυτού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αντωνόπουλος, Β. Γ. *Δίκαιο Προσωπικών Εταιριών*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007.
2. Αντωνόπουλος, Σ. *Η Σύμβαση Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Β' έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007.
3. Βελέντζας, Ι. *Τραπεζικό Δίκαιο*, Παρατηρητής, 1992.
4. Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Αλληλόχρεου Λογαριασμού*, Ius, 1994.
5. Βελέντζας, Ι. *Δίκαιο Τραπεζών και Τραπεζικών Συμβάσεων*, εκδόσεις Ius, 2004.
6. Βενιέρης, Ι. «Τραπεζικές Πιστώσεις» στο Τριανταφυλλάκης, Γ. (επιμ.) *Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
7. Βερβερίδης, Ν. *Σύμβαση πίστωσης με αλληλόχρεο λογαριασμό, ερμηνεία – νομολογία – πρακτική*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2009.
8. Γέσιου – Φαλτσή Π., *Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης : Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Β' έκδοση 2017.
9. Γεωργιάδης, Α. *Ενοχικό Δίκαιο : Ειδικό μέρος*, Τόμος ΙΙ, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2006.
10. Γεωργιάδης, Γ. *Η Ευθύνη του Εγγυητή και ο Παρεπόμενος Χαρακτήρας της*, Π.Ν. Σάκκουλας Αθήνα, 2017.
11. Κιάντου – Παμπούκη, Α. *Δίκαιον Τραπεζικών Εργασιών (Πανεπιστημιακά Παραδόσεις)*, εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα, χωρίς έτος έκδοσης.
12. Κονδύλης, Δ. *Έννοια, Λειτουργία και αποτελέσματα του αλληλόχρεου λογαριασμού*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 1995.
13. Κορνηλάκης, Π. Κ. *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο*, τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002
14. Μάζης, Π. Κ. *Εμπράγματα εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιριών*, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2^η έκδοση, 1993.
15. Νίκας, Ν. Θ. *Εγχειρίδιο Δικαίου Αναγκαστικής Εκτελέσεως*, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2012.
16. Πανταζόπουλος, Π. – Γρηγοριάδης, Λ. «Αλληλόχρεος Λογαριασμός» στο Τριανταφυλλάκης, Γ. (επιμ.) *Εφαρμογές Εμπορικού Δικαίου*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2014.
17. Παπαστερίου, Δ – Κλαβαβανίδου, Δ. *Δίκαιο της Δικαιοπραξίας*, εκδόσεις Σάκκουλα, 2008.
18. Τσούμας, Β. *Αλληλόχρεος Λογαριασμός*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.
19. Ψυχομάνης, Σ. *Εμπορικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*, Εκδόσεις Σάκκουλας Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Β' έκδοση – 2007.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αργυριάδης, Α. *Απώλεια Αυτοτέλειας Κονδυλίων Αλληλοχρέου Λογαριασμού – Γνωμοδότησεις*, Αρμ, έτος 1977, σελ. 177 – 178.
2. Μαντζουράνης, Ι. *Αλληλόχρεος λογαριασμός και εγγύηση*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2014, σελ. 539 επ.
3. Μπαζούρος, Α. *Το Ανανεωτικόν Αποτέλεσμα εν τω Αλληλοχρέω Λογαριασμω*, ΝοΒ, έτος 1979, σελ 130 – 133.
4. Ρούσσης, Δ.Κ. *Η ισχύς της συμφωνίας για το ανεκχώρητο των απαιτήσεων αλληλόχρεου λογαριασμού στο πλαίσιο των συμβάσεων πρακτορείας και τιλοποίησης απαιτήσεων*, ΧρηΔικ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 383 επ.
5. Σιγαλού, Σ. *Διατραπεζική μεταβίβαση πιστωτικής σχέσης υπό το πρίσμα των διατάξεων του Ν 4354/2015*, ΔΕΕ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2019, σελ. 352 – 356.
6. Σταματόπουλος, Β. *Αξιολογικές σταθμίσεις στη σύγκρουση και την ικανοποίηση συμφερόντων πλειόνων δανειστών – Ειδικά ζητήματα αναγκαστικής εκτελέσεως εκ του ΝΔ της 17.7/13.8.1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών»*, ΕφΑΔΠολΔ, Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2011, σελ. 504 επ.
7. Τσολακίδης, Ζ. Ν. *Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια*, ΧρΙδ, τόμος 16, Π. Ν. Σάκκουλας, έτος 2016, σελ. 641 – 651.